

ÅLANDS FÖRFATTNINGSSAMLING

1960

N:o 25—26.

Innehåll: N:o 25. Folkskolförordning för landskapet Åland.
N:o 26. Avlösningsförordning för folkskolväsendet i landskapet Åland.

N:o 25.

FOLKSKOLFÖRORDNING

för landskapet Åland.

Utfärdad, efter inhämtande av Ålandsdelegationens utlåtande, den 21 juni 1960.

Med stöd av 87 § landskapslagen om folkskolväsendet i landskapet Åland (23/58) stadgas:

I KAP.

Allmänna stadganden

1 §.

I denna förordning avses med folkskollagen landskapslagen om folkskolväsendet i landskapet Åland.

2 §.

Undervisningen i folkskolan är offentlig. Föreståndare för skola må dock för ordningens bevarande inskränka rätten att åhöra undervisningen.

3 §.

Minst två veckor på förhand bör folkskolnämnd eller folkskolas direktion på lämpligt sätt tillkännagiva, när läsårets arbete begynner. Har kommunen bestämt, att barn från främmande distrikt äger rätt att besöka skola inom distriktet, skall meddelande om tiden för skolarbetets början skriftligen tillställas barnets målsman.

4 §.

När i skola med en lärare eleverna i det fall, som omförmäls i 4 § 2 mom. folkskollagen, undervisas i två grupper, börjar läs-

årets arbete i förra hälften av augusti och slutar den 15 juni eller, om denna dag är helgdag, närmast föregående vardag.

Där det med hänsyn till skolskjutsar anses ändamålsenligt må första och andra årsklasserna med landskapsstyrelsens tillstånd arbeta fem dagar i veckan, varvid antalet arbetsdagar per läsår i motsvarande grad minskas för dessa klasser.

Inom skoldistrikt, där menföre kan utgöra hinder för oavbruten skolgång, må arbetet i de lägre klasserna eller i hela skolan påbörjas i augusti och avslutas i juni.

Folkskoldirektionen kan besluta att avbryta medborgarskolans arbete under hösten för högst tolv skolarbetsdagar, om dess elever eller flertalet av dem behövas såsom hjälp för utförande av till befolkningens näringsfång hörande brådslande arbeten. Skolans arbetstid bör härvid förlängas i motsvarande grad såsom ovan i 3 mom. är stadgat.

5 §.

Såsom skolarbetsdag anses dag, då skolarbete bedrivits av lärare och elever under enligt arbetsordningen fullt antal timmar. Dessutom får såsom arbetsdagar räknas terminernas avslutningsdagar. Avbrytes arbetsdag av tvingande skäl, må de återstående timmarna hållas senare, likväl icke så, att elevernas arbetsdagar härigenom överstiga sex timmar.

Såsom arbetsdag anses icke arbetstiden vid sommarkoloni och icke heller vid annan för eleverna ordnad verksamhet under sommaren.

6 §.

Folkskolans julferie omfattar minst tolv dagar och påskferien fem eller sex dagar.

Under läsåret skola minst tio lovdagar givas. De böra under arbetsperioden i allmänhet fördelas på samma dagar inom skolans samtliga klasser och i allmänhet omedelbart före eller efter helgdag. Därvid bör dock i regel sådan ändring i arbetsordningen vidtagas, att jämvikten i ämnesfördelningen bibehålles. Såvitt möjligt skall minst tre lovdagar under lämplig tid under vårterminen sammanföras till ett sportlov.

Till måndag givas i allmänhet icke hemuppgifter.

7 §.

Då skolarbetet till följd av epidemi eller av annan övermäktig orsak varit avbrutet eller begynt senare än stadgat, skall antalet lovdagar i skälig omfattning inskränkas och vid behov tiden för läsårets undervisning förlängas, dock med högst sex arbetsdagar.

8 §.

Dagens arbete inledes med en kort morgonandakt. För varje skollektion reserveras sextio minuter, av vilka minst fyrtio-fem minuter användas till undervisning och minst tio minuter till rast. Matrast bör omfatta åtminstone tjugofem minuter. Då rast icke är ändamålsenlig, såsom vid praktisk arbetsundervisning, exkursion eller av annan orsak, bör lämpliga pauser i arbetet ordnas för enskilda elever eller grupper, men arbetsdagen må icke förkortas.

Utöver skolans dagliga arbetstid må för eleverna inrättas frivilliga klubbar, som främja skolans arbete.

9 §.

Under läsåret hållas friluftsdagar enligt landskapsstyrelsens anvisningar. I december hålles jul- eller luciafest och i slutet av vårterminens arbetsperiod hålles avslutning med utställning av elevarbeten. Direktionen må dock besluta, att festen i december av särskild orsak inställes eller uppskjutes.

10 §.

Vid undervisningen användas av landskapsstyrelsen godkända läroböcker. Dock må vid medborgarskola, hjälpskola och andra specialklasser med folkskolinspektörens begivande även andra lämpliga böcker användas såsom läroböcker, ifall för ändamålet lämplig av landskapsstyrelsen godkänd lärobok icke finnes.

11 §.

Vid undervisningen skall följas en undervisningsplan, vari skolarbetets allmänna organisation, läroämnena, lärokurser samt läroböcker bestämmas. I anslutning till undervisningsplanen utarbetas varje år en årsplan. Denna skall innehålla uppgifter om skolans arbetstid, arbetsordningen för varje klass och varje lärare, arbetsordningen för ungdomens studie- och klubbverksamhet, undervisningsgrupperna, klassföreståndarna, i den mån sådana erfordras, samt antalet veckotimmar för varje lärare och timplärare.

Hava lärarna inom en kommun vid av folkskolnämnden sammankallat sammanträde gjort förslag om vilka läroböcker, som skola användas, bör detta förslag följas, såvida icke vägande skäl till avvikelse föreligger.

12 §.

Allmän undervisningsplan gällande för större eller mindre del av undervisningen må av landskapsstyrelsen utfärdas. Till planen må fogas nödiga anvisningar.

Lokal undervisningsplan gällande för enskild skola samt omfattande vad som icke fastställts i allmän undervisningsplan och för varje skola de läroböcker, som skall användas i olika läroämnena, tillkommer i följande ordning. Skolans föreståndare uppgör i samråd med de övriga lärarna förslag och underställer detsamma direktionen för godkännande. Direktionen äger befogenhet att i förslaget göra de ändringar, vilka anses erforderliga, varefter planen bör underställas folkskolinspektören för fastställelse. Anser sig inspektören icke kunna fastställa den, bör han återsända den för förnyad behandling med bifogande av erforderliga anvisningar. Fastställer folkskolinspektören icke heller den nya planen, skall han underställa ärendet landskapsstyrelsen för avgörande.

Folkskolinspektören äger, då han fast-

ställer den till undervisningsplanen anknutna årsplanen, befogenhet att, utan att återremittera den för ny beredning, i densamma göra de ändringar gällande stadganden och bestämmelser förutsätta.

Önskas avvikelser från bestämmelserna i den allmänna undervisningsplanen må framställning därom göras hos landskapsstyrelsen.

Vad ovan stadgats om utarbetande och fastställelse av undervisningsplan, skall lända till efterrättelse även då fastställd undervisningsplan ändras. Anser landskapsstyrelsen, att lokal undervisningsplan bör ändras, skall direktionen inom fyra månader efter det den erhållit del av landskapsstyrelsens beslut underställa folkskolinspektören en ny plan för fastställelse .

13 §.

I Mariehamn skall inom skolor av samma typ samma undervisningsplan följas. Särskild årsplan skall dock utarbetas för varje skola. I folkskolstadgan skall bestämmas, i vilken ordning undervisningsplanen skall utarbetas. Beträffande godkännande och fastställelse gäller vad som ovan i 12 § stadgats.

14 §.

Mellanskolas undervisningsplan och dess årsplan böra underställas landskapsstyrelsen för fastställelse. Direktionen insänder dem till folkskolinspektören, vilken äger avgiva sitt utlåtande i ärendet samt vidarebefordra dem till fastställelse. Därest landskapsstyrelsen icke anser sig kunna fastställa dem, böra de jämte erforderliga anvisningar återsändas till direktionen, vilken bör upptaga ärendet till förnyad behandling. Godkänner landskapsstyrelsen icke heller den av direktionen uppgjorda nya planen, äger den befogenhet att däri göra de ändringar som den anser erforderliga.

15 §.

Lärarkåren må utfärda ordningsregler för skola och elevhem, ifråga om elevhem efter att hava hört elevhemsföreståndaren. Ordningsreglerna skola bringas till direktionsens kännedom. Om direktionen önskar ändra dem, bör därvid förfaras såsom vid antagande av undervisningsplan.

16 §.

Önskar elevs målsman, att eleven med stöd av 8 § religionsfrihetslagen (FFS 267/22) skall befrias från den allmänna religionsundervisningen i skolan, och har han enligt 6 § verkställighetsförordningen till sagda lag (FFS 334/22) gjort anmälan därom hos skolans föreståndare, äger denne om saken underrätta direktionen, vilken bör befria eleven från sagda undervisning.

Önskar målsman att elev, som befriats från skolans allmänna religionsundervisning, skall erhålla en med hans troslära överensstämmande religionsundervisning, bör han därom skriftligen anhålla hos direktionen, vilken om kravet är grundat på lag, äger bereda eleven en med hans troslära överensstämmande undervisning.

Önskar registrerat trossamfund anordna en med sin troslära överensstämmande religionsundervisning för en från skolans allmänna religionsundervisning befriad elevgrupp bör samfundet utverka landskapsstyrelsens medgivande till anordnande av sådan undervisning och godkännande av undervisningsplanen.

I 7 § 3 mom. folkskollagen avsedd undervisning i religionshistoria och sedelära skall meddelas minst under den tid, som motsvarar en veckotimme.

17 §.

Landskapsstyrelsen utfärdar vid behov närmare anvisningar angående skolarbetet och dess organisation.

II KAP.

Egentlig folkskola

18 §.

Eleverna i egentlig folkskolas första årsklass erhålla undervisning under 20—24 timmar i veckan, i andra klassen under 24—26, i tredje klassen under 28—30, i fjärde klassen under 30 och eleverna i övriga årsklasser under 30—32 timmar i veckan. Meddelas undervisning i extra eller frivilligt ämne, må i fjärde eller högre klass antalet timmar i veckan ökas med två.

Eleverna i centraliserad sjunde klass, där en betydande del av undervisningen omfattar praktiska ämnen, erhålla undervisning i 30—36 timmar i veckan.

19 §.

Läroavdelning, till vilken höra elever i första eller andra årsklassen och vilken omfattar minst tjugufem elever, må vid undervisning i modersmål och matematik delas i två särskilt undervisade grupper under sammanlagt tre timmar i veckan.

Undervisningsgrupp i slöjd må i allmänhet icke omfatta mera än tjugo elever.

Då gossar och flickor undervisas för sig i slöjd samt i gymnastik och idrott, böra elever av samma kön, vilka annars tillhöra olika läroavdelningar, sammanföras till gemensam undervisningsgrupp i sådan utsträckning, som folkskollagen och denna paragraf tillåta. Härvid må dock icke elever i första eller andra årsklassen i allmänhet sammanföras med elever i fjärde eller högre årsklasser. Ej heller må elever av samma kön i samma årsklass i allmänhet hänföras till olika undervisningsgrupper.

Beträffande undervisning i hemkunskap och hushållsgöromål i sjunde årsklassen skall 26 § äga tillämpning.

20 §.

Anses det ändamålsenligt att i folkskola med två lärare, där en medborgarskola anslutits till den högre undervisningsgruppen, sammanföra de fyra lägsta årsklasserna till en undervisningsgrupp eller, till följd av besvärliga skolresor eller andra exceptionella orsaker, att vid folkskola med en lärare inrätta endast de två, tre eller fyra lägsta årsklasserna, må landskapsstyrelsen bevilja tillstånd därtill. Ifall härvid fyra årsklasser undervisas gemensamt, må elevantalet icke understiga femton.

I särskilda fall må även annars distrikt omfattande endast vissa klasser av den egentliga folkskolan godkännas.

21 §.

I skola med en lärare undervisas i regel alla klasser gemensamt. Om hela elevantalet överstiger femton och sammanlagda antalet elever i första och andra årsklassen överstiger två, må eleverna i de två lägsta klasserna undervisas särskilt fyra veckor under hösten och två veckor under våren samt dessutom erforderlig tid en dag i veckan under annan del av arbetsåret. Den återstående arbetstiden användes för undervisning av de högre klasserna.

22 §.

Finns vid egentlig folkskola i 49 § 2 mom. folkskollagen avsedda ämneslärare, bör undervisningsarbetet fördelas mellan lärarna så, att minst hälften av varje elevs lektioner handhas av samma lärare.

III KAP.

Medborgarskolan

23 §.

Medborgarskolan bör nära anknyta till näringslivet och i samverkan med vederbörande myndigheter hjälpa eleverna att välja yrke. Den bör skapa en grund för egentlig yrkesundervisning. Över elevernas anlag, intressen och färdigheter böra, för underlättande av yrkesvägledningen, fortlöpande anteckningar göras enligt landskapsstyrelsens anvisningar.

Undervisningen i medborgarskolan bör vara mångsidig och ägnad att underlätta elevernas yrkesval. Huvudvikten inom undervisningen må, med hänsyn tagen till näringslivet samt elevernas anlag och intressen, närmast läggas på något eller några näringsområden.

24 §.

De läroämnen, i vilka undervisning fortgående bör meddelas i medborgarskolan, skola angivas i folkskolstadgan. Övriga läroämnen fastställas i undervisningsplanen.

25 §.

I medborgarskola erhålla eleverna undervisning under 30—36 timmar i veckan.

Elevs arbetsdag må i allmänhet icke omfatta mera än sex lektioner.

26 §.

I slöjd och vid övningar i andra praktiska ämnen undervisas högst tjugo elever gemensamt.

I gymnastik och idrott skola gossar och flickor undervisas särskilt.

I slöjd samt vid övningar i hushållsgöromål och andra praktiska ämnen ävensom i gymnastik och idrott skola elever av samma kön, vilka annars tillhöra olika läroavdelningar, sammanföras till undervisningsgrupper i sådan omfattning, som folk-

skollagen och denna förordning tillåta. Härvid må dock icke elever i efter varandra följande klasser sammanföras i en undervisningsgrupp, om det till följd av sammanslagningen skulle bli nödvändigt att ordna undervisningen i form av kurser med växelläsning. Ej heller må elever av samma kön i samma årsklass i allmänhet hänföras till olika undervisningsgrupper.

27 §.

I avlägsna trakter eller under exceptionella förhållanden må medborgarskola, enligt vad i 20 och 21 §§ stadgas, inrättas i form av undervisning av praktisk natur, vilken meddelas i anslutning till den högre undervisningsgruppen vid egentlig folkskola, varvid en tillräcklig del av lärotiden användes för läroämnena, vilka på ett centralt sätt höra samman med ortens näringsliv, religion och religionshistoria, samhällslära, modersmålet och litteratur, handarbete samt huslig ekonomi och barnavård.

Då elevantalet är litet, må medborgarskolans elever i undantagsfall sammanföras med elever i egentlig folkskola till en grupp, som samfällt undervisas i handarbete, gymnastik och idrott samt sång.

IV KAP.

Hjälpskola och annan specialundervisning

28 §.

Hjälpskola är en folkskola, i vilken psykiskt lindrigt efterblivna eller sent utvecklade barn erhålla undervisning.

29 §.

Hjälpskola omfattar åtta årsklasser. Till hjälpskola överflyttar direktions med folk- skolinspektörens medgivande elev, som icke gjort framsteg i egentlig folkskola och som i fråga om sin andliga utveckling konstaterats vara psykiskt lindrigt efterbliven eller sent utvecklad. Överflyttning må icke företagas utan överläggning med elevens målsman.

Till hjälpskola må överflyttas elev, vilken dessförinnan under minst ett läsår besökt egentlig folkskola. På särskilda skäl må i hjälpskola intagas elev, som icke besökt egentlig folkskola under ett år.

30 §.

I hjälpskola må icke flera än femton elever undervisas tillsammans. Omfattar undervisningsgrupp elever från flera än fyra årsklasser, må elevantalet icke överstiga tio. Landskapsstyrelsen må dock av särskild orsak giva tillstånd till gemensam undervisning också för större grupper.

31 §.

I hjälpskola omfattar undervisningen i första årsklassen 20—24 veckotimmar, i andra klassen 24—26, i tredje 26—28, i fjärde 28—30 och i högre klasser 30—32 veckotimmar.

32 §.

Elev i hjälpskola, som ådagalägger tillräckliga framsteg, må av direktions med folk- skolinspektörens medgivande flyttas tillbaka till egentlig folkskola eller medborgarskola till den årsklass, som motsvarar hans utveckling.

33 §.

I hjälpskola meddelas undervisning i samma ämnen som i egentlig folkskola och medborgarskola. Lärokurserna böra dock anpassas så, att undervisningen kan bedrivas med framgång.

I hjälpskolans högre klasser bör undervisningen förbereda eleverna för det praktiska livet.

I hjälpskola skall särskild uppmärksamhet fästas vid uppfostran och uppmuntran av eleverna, vid väckande av självtillit samt vid fostran till renlighet, snygghet och gott uppförande.

34 §.

Hjälpskola bör i mån av möjlighet särskilt vårda sig om sina tidigare elever och stödja deras strävanden att bli nyttiga samhällsmedlemmar.

35 §.

I kommun, där hjälpskola finnes, må inrättas en eller flera observationsklasser för särpräglade elever.

Undervisningsgrupp i observationsklass må icke omfatta flera än tio elever.

Till observationsklass överflyttar direktions med folk- skolinspektörens bifall elev, som utan framgång besökt egentlig folkskola men vilken det icke är skäl att över-

flytta till hjälpskola eller till annan till buds stående specialskola.

Vid observationsklasserna iakttages för egentlig folkskola och medborgarskola gällande undervisningsplan och timfördelning.

36 §.

Kommun, vilken önskar inrätta hjälpskola, som den enligt lag icke är pliktig att upprätthålla, eller i 14 § folkskollagen avsedd specialskola eller specialklass eller ovan i 35 § nämnd observationsklass, bör hos landskapsstyrelsen ansöka om tillstånd därtill. Detsamma gäller beträffande anställande av speciallärare för undervisning av särpräglade elever i egentlig folkskola eller medborgarskola.

Beträffande läroinrättningar för blinda och döva stadgas särskilt.

V KAP.

Mellanskola

37 §.

Landskapsstyrelsen må bevilja tillstånd till inrättande av till folkskola hörande mellanskola i kommun, som är fattig och avsidet belägen, om skolan är varaktigt behörlig med hänsyn till bildningsbehovet på orten. Tillstånd att inrätta dylik skola må undantagsvis beviljas även annan kommun, där läroverk icke tidigare finnes och behovet av mellanskola är synnerligen stort, såvida landskapsstyrelsen prövar, att erfarenheterna från dess verksamhet på undervisningens och uppfostrans område kan vara landskapets undervisningsväsende till särskild nytta.

Ansökan rörande inrättande av mellanskola bör tillställas folkskolinspektören före den 1 februari det år, då skolan är avsedd att öppnas i början av höstterminen. Till ansökan bör fogas utredning över de lokaliteter, som skola överlämnas till skolans disposition, jämte planritningar och måttuppgifter, samt över skolans sannolika elevantal, särskilt beträffande dem, som intagas i den lägsta klassen.

Folkskolinspektören äger ofördröjligen insända ansökan jämte utlåtande till landskapsstyrelsen.

38 §.

Hava minst sextio elever godkänts till mellanskolas lägsta klass, må en parallell-

klass till densamma inrättas. Är antalet elever minst etthundra, må antalet parallellklasser vara två, och är elevantalet minst etthundrafyrtio, må tre parallellklasser inrättas. I fråga om övriga klasser böra så många parallellklasser finnas, att antalet elever, som skola undervisas gemensamt, icke överstiger fyrtio.

För inrättande av parallellklass bör landskapsstyrelsens tillstånd inhämtas.

39 §.

Mellanskola bygger på fyra eller sex årsklasser i folkskola. I förra fallet är mellanskolan femårig och i det senare tre- eller fyraårig.

Eleverna i mellanskola erhålla undervisning under 30—36 timmar i veckan. Elevs arbetsdag må icke omfatta flera än sju lektioner.

40 §.

I mellanskola meddelas undervisning i religion, modersmålet, historia och samhällslära, geografi och naturalhistoria, fysik, kemi, matematik, det andra inhemska språket, ett främmande språk, gymnastik, idrott och hälsolära, teckning, slöjd, hemkunskap och hushållsgöromål samt sång och musik. Härutöver må i skolan meddelas undervisning i ett frivilligt ämne, ifall minst åtta elever anmäla sig för erhållande av sådan undervisning. Landskapsstyrelsen må på särskilda skäl tillåta att ett obligatoriskt tilläggsämne upptages i undervisningsplanen.

41 §.

Eleverna i mellanskola utses bland de sökande på basen av i egentlig folkskola utfärdat betyg, lärares utlåtande och en inträdesexamen, vilken skall avläggas i mellanskolan, såsom beträffande antagande av elever i statens läroverk är stadgat.

Ådagalägger läropliktig elev icke framgång i sina studier, överflyttas han beroende på skolstadiet antingen till egentlig folkskola eller till medborgarskola. Angående överflyttning besluter folkskolinspektören på framställning av lärarkollegiet.

42 §.

I slöjd samt i elevlaborationer i fysik och kemi undervisas icke flera än tjugo elever gemensamt och i praktisk undervisning i hushållsgöromål icke flera än sexton.

I gymnastik och idrott samt i hälsolära undervisas gossar och flickor särskilt.

I slöjd samt i gymnastik och idrott skola annars till olika undervisningsgrupper hörande elever av samma kön sammanföras i samma undervisningsgrupp i den utsträckning de i folkskollagen och i denna förordning ingående stadgandena om gruppernas maximala storlek det tillåta. Härvid må dock i allmänhet icke elever från andra än antingen två på varandra följande eller tre parallella klasser sammanföras i en grupp.

43 §.

Rätt att utfärda betyg över genomgången mellanskola må av direktionen sökas hos landskapsstyrelsen. Anhållan jämte nödig utredning insändes genom förmedling av folkskolinspektören till landskapsstyrelsen, vilken på grund av verkställd inspektion må bevilja ansökt rättighet för viss tid eller tillsvidare.

VI KAP.

Fritidsverksamhet för ungdom

44 §.

För främjande av ungdomens fortbildning och kulturella intressen må skola organisera fritidsverksamhet för ungdom. Verksamheten bör stå i överensstämmelse med skolans allmänna fostraruppgift. Den anordnas för ungdomar, som avslutat skolgången eller, i åttonde klassen, icke erhåller undervisning under fullt arbetsår. Andra elever må enligt prövning deltaga i verksamheten, om de fyllt femton år, men de inräknas icke i för erhållande av landskapsbidrag stadgat antal deltagare.

Verksamheten ledes av lärare eller timlärare. Arbetsordning fastställes såsom i 12 § stadgats.

Intyg över deltagande i verksamheten bör på begäran utfärdas.

VII KAP.

Fastighet och lösöre

45 §.

Till skoltomt bör utses lämpligt beläget och tillräckligt stort område, där byggnader

och lekplan kunna placeras ändamålsenligt och där dränering och vattentillgång kan ordnas. Platsen bör vara hälsosam och lugn och såvitt möjligt belägen nära bosättning. Trafiksäkerhetens krav böra beaktas.

Egentlig folkskolas, medborgarskolas och mellanskolas lokaliteter skola i mån av möjligheter förläggas så nära varandra, att det är möjligt att utnyttja gemensamma byggnader och lärare.

Skolläkares utlåtande beträffande skoltomts lämplighet bör inhämtas.

46 §.

Då uppförande av ny folkskolbyggnad eller tillbyggnad, ändring eller standardförbättring av befintlig byggnad planeras, bör en noggrann utredning göras beträffande skolans byggnadsbehov. Utredningen verkställs av folkskolnämnden i samråd med folkskolinspektören. Såvida byggnadsprojektet anses behövt, bör ett förslag till byggnadsprogram uppgöras. Landskapsstyrelsen utfärdar anvisningar rörande byggnadsprogram och därtill ansluten utredning om byggnadsbehovet.

47 §.

Byggnadsprogrammet godkännes av kommunens fullmäktige, varefter kommunen hos landskapsstyrelsen bör ansöka om fastställande av programmet. Fastställelse av program för standardförbättring behöver likväl icke sökas. Landskapsstyrelsen har rätt att i byggnadsprogram göra de ändringar som gällande stadganden och föreskrifter förutsätta.

48 §.

På basen av byggnadsprogrammet skall huvudritningar uppgöras, vilka omfatta situationsplan samt plan-, skärnings- och fasadritningar, samt byggnadsbeskrivning utarbetas.

Förrän arbetet påbörjas, bör landskapsstyrelsens fastställelse av ritningarna och arbetsbeskrivningen införskaffas.

49 §.

Folkskolbyggnaderna böra vara väl underhållna och i ändamålsenligt skick och lokaliteterna snygga och varma. Skolans område bör vid behov inhägnas.

Skolans egna lokaliteter må icke utan

landskapsstyrelsens begivande varaktigt användas för annat än avsett ändamål.

50 §.

Direktionens beslut rörande tillstånd att använda skollokal för annat ändamål än skolans egna behov bör delgivas sökande, skolans föreståndare, den lärare, vars undervisningsrum det är fråga om, och elevhemsföreståndare, därest fråga är om användande av elevhemmet. Ifall någon av dessa icke nöjes åt beslutet, må han senast femte dagen efter delfåendet kräva, att direktionen skall underställa ärendet folkskolinspektören för avgörande. Folkskolinspektören är berättigad att ändra eller upphäva beslutet endast om det strider mot lag eller folkskolstadgan eller icke tillkommit i laga ordning.

Tillstånd må icke beviljas för politiska sammankomster och icke heller för olämplig underhållning. Tillstånd bör likaså vägras, om sammankomsten i oskälig grad skulle störa i skolan boende lärare eller annan funktionär vid skolan eller deras familjer.

51 §.

Förvaltas skollokal av flera direktioner inom samma kommun äga kommunens fullmäktige besluta, vilken direktion som beviljar i 50 § avsett tillstånd.

52 §.

Skolas utrustning bör kompletteras så, att den städse motsvarar undervisningsverksamhetens och hälsovårdens krav.

Till lärarbiblioteket bör i erforderlig utsträckning anskaffas litteratur rörande såväl pedagogiska frågor som skolans förvaltning och undervisningen i olika ämnen.

Elevbiblioteket bör vara öppet på bestämda tider. I samband därmed bör i mån av möjlighet även ordnas läsutrymmen för ungdom, som avslutat sin skolgång.

VIII KAP.

Distriktsindelning och folkskolstadga

53 §.

Kommun skall indelas i skoldistrikt för egentlig folkskola, medborgarskola, hjälpskola eller andra specialskolor, såvida icke hela kommunen bildar ett distrikt eller fle-

ra kommuner eller delar av dem sammanföras till gemensamt distrikt. Finnes i kommun mellanskola, omfattar dess distrikt hela kommunen, såvida icke två eller flere kommuner eller delar av dem sammanförts till ett distrikt.

Av särskild orsak må en del av skolans klasser förläggas till skild arbetsplats inom samma skoldistrikt.

Medborgarskola må inrättas i kommun, där minst femtio barn finnas, vilka skola intagas i medborgarskola. Kommun, som icke kan bilda ett eget medborgarskoldistrikt, skall, då särskilt hinder icke finnes, förenas med annan kommun eller del därav till ett distrikt. I skärgårdskommuner må, då särskild orsak så kräver, medborgarskola inrättas även med ett mindre antal elever..

54 §.

Förslag till folkskolstadga utarbetas av folkskolnämnden efter överläggning med folkskolinspektören.

Anser landskapsstyrelsen, att folkskolstadga skall ändras, äger den uppgöra förslag till ändring och förelägga kommunens fullmäktige förslaget. Hava icke fullmäktige inom sex månader godkänt förslaget, äger landskapsstyrelsen rätt att fastställa ändring till efterrättelse.

55 §.

Då kommuner äro pliktiga att samarbeta beträffande viss angelägenhet inom folkskolväsendet eller frivilligt önska göra det, skall förfaras såsom i landskapslagen om samarbete mellan kommuner stadgas. Folkskolstadga för den gemensamma angelägenheten utarbetas efter överläggning med folkskolinspektören och motsvarar, om kommunalförbund bildas, grundstadgan för detta.

Utser icke kommun, som är pliktig att samarbeta beträffande viss angelägenhet, representanter till möte med företrädare för kommunerna, äger landskapsstyrelsen uppmåna kommunen att fullgöra sin skyldighet. Efterkommer kommunen icke inom sex månader uppmaningen, må landskapsstyrelsen utan medverkan av denna kommun fastställa folkskolstadgan.

Folkskolstadga rörande gemensamt skolväsende anslutes såsom en särskild del till varje deltagarkommuns folkskolstadga.

56 §.

I landskommuns folkskolstadga skall ingå bestämmelser om:

1) folkskoldistriktet, deras namn och gränser och skolornas placering, möjligen behövliga regelmässiga skolskjutslinjer samt för vilken bosättning inkvartering eller elevhem behöver ordnas;

2) vilken skoltyp, som skall finnas i varje distrikt;

3) huru undervisningen för psykiskt lindrigt efterblivna eller sent utvecklade barn ordnas;

4) ordnande av elevernas frambefordran eller inkvartering, inrättande av elevhem samt annat understöd till eleverna;

5) i vilka ämnen undervisning fortgående skall meddelas i medborgarskolan; samt

6) sekreterares i folkskolnämnd åligganden och övriga anvisningar, vilka krävas för ett ändamålsenligt ordnande av kommunens folkskolväsende.

I Mariehamns folkskolstadga böra skolornas namn och placering samt, ifall staden har med andra kommuner gemensamma skoldistrikt, även dessa gemensamma distrikt jämte deras gränser bestämmas. Dessutom böra i stadgan upptagas de föreskrifter, vilka nämnts i 1 mom. punkterna 3—6.

Betalar kommun till tjänsteinnehavare större avlöning eller pension än i lag stadgats, skall bestämmelse härom upptagas i folkskolstadgan.

IX KAP.

Folkskoldirektion och folkskolnämnd

57 §.

I folkskoldirektionen inväljas minst tre medlemmar, som äro föräldrar till elever i respektive skola. Fullmäktige må icke utse funktionär vid skolan till medlem i dess direktion.

Skolans föreståndare tillhör direktionen i egenskap av företrädare för lärarkåren, om endast en skola underlyder direktionen. I annat fall utse lärarna vid de skolor, vilka underlyda direktionen, en representant i direktionen för tre år åt gången.

Företrädare för lärarkåren är pliktig att för direktionen föredraga de förslag, som lärarkåren beslutat framlägga.

58 §.

Folkskoldirektionen utser för varje kalenderår inom januari månad bland sina medlemmar ordförande och viceordförande. Till dessa uppdrag är företrädare för lärarkåren icke valbar.

För protokollföring och skriftväxling utser folkskoldirektionen en sekreterare samt för skötseln av skolans ekonomi en ekonom. Dessa uppdrag må även anförtros en och samma person. För deras räkning må kommunens fullmäktige även inrätta en särskild tjänst eller tjänster, vilka besättas såsom i folkskolstadgan föreskrives.

59 §.

Folkskoldirektionen leder och övervakar under landskapsstyrelsens överinseende folkskolans verksamhet, såvida det icke stadgats, att detta uppdrag åvilar folkskolnämnd.

Skolans ekonomi handhaves av direktionen enligt gällande stadganden samt enligt av kommunens fullmäktige och övriga kommunala myndigheter utfärdade anvisningar och föreskrifter.

Folkskoldirektionen äger:

1) övervaka skolans verksamhet, bl. a. genom att dess medlemmar åhöra undervisningen samt äro närvarande vid skolfester;

2) föra förteckning över barn, vilka besöka eller äro pliktiga att besöka distriktets skola, övervaka fullgörandet av läroplikten, bevilja uppskov med eller befrielse från denna och vid försummelse vidtaga av saken påkallade åtgärder, bevilja elever understöd för skolgång samt hos folkskolnämnden anmäla de blinda och döva barn, vilka under samma kalenderår fylla sex år, samt om annat icke stadgats, antaga elever till skolan och skilja elever från densamma;

3) granska och godkänna undervisningsplan samt verksamhetsplan för elevhem ävensom fastställa lov dagar;

4) vid behov hos folkskolnämnd göra framställning om inrättande, indragning eller ombildning av tjänst;

5) utse skolans lärare och, såvida i folkskolstadgan icke annorlunda föreskrivits, övriga tjänsteinnehavare och tjänsteutövare, besluta om utfärdande av utnämningssbrev, bevilja avsked från tjänst och utfärda avskedsbrev samt, då skäl därtill förefinnes, göra framställning om tjänsteinnehavares

bibehållande i tjänst utöver i lag stadgad allmän avgångsålder;

6) bevilja tjänsteinnehavare eller handhavare av tjänst vid skola tjänstledighet och antaga vikarie för dem, likväl beträffande lärare, timplärare eller elevhemsföreståndare för högst en månad per termin, och därom underrätta folkskolinspektören samt, ifall lärare, timplärare eller elevhemsföreståndare anhåller om tjänstledighet för längre tid än en månad, insända ansökan jämte eget utlåtande till folkskolinspektören för avgörande;

7) på begäran utfärda betyg över densamma underordnad tjänsteinnehavares eller handhavares av tjänst nit, omsorg samt uppförande inom och utom tjänsten;

8) handlägga ärenden rörande disciplinär bestraffning av tjänsteinnehavare och ärenden rörande entledigande från tjänst eller skiljande från tjänsteutövning eller avhållande från tjänsteutövning, såsom härom är stadgat;

9) pröva lärares ansökan om att få handhava avlönad bisyssla samt hänskjuta ärendet jämte eget utlåtande till folkskolinspektörens avgörande;

10) avgiva de statistiska och andra uppgifter samt berättelser angående skolans verksamhet, vilka landskapsstyrelsen, skolstyrelsen, folkskolinspektören, folkskolnämnd eller kommunens styrelse föreskriver;

11) övervaka, att skolan förfogar över erforderliga byggnader, inventarier och undervisningsmateriel samt bibliotek och att de äro välvårdade samt att skolans trädgård är välskött och skolans område vårdat och förskönat;

12) årligen utarbeta förslag till budget för skolan enligt de anvisningar kommunens styrelse utfärdar;

13) draga försorg om, att lärare, timplärare, elevhemsföreståndare, kokerskor vid skolkök, vaktmästare och städerskor tillräckligt ofta besöka skolläkaren för undersökning och att de, då särskilt skäl därtill förefinnes, förete läkarintyg över, att de icke äro behäftade med tuberkulos eller annan för eleverna smittofarlig sjukdom;

14) besluta om antagande av auskultant vid skola samt anställa och avskeda skolans tjänstepersonal, såvida annat icke är stadgat; samt

15) även i övrigt bevaka skolans rätt och fördel samt leda dess verksamhet och annars utföra vad som enligt lag, förordning folkskolstadga eller på grund av ärendets natur hör till direktionens åligganden.

Av de i 3 mom. 2 punkten omnämnda åliggandena ankommer förandet av förteckning över barn i läropliktsåldern samt anmälandet av blinda och döva barn endast på egentlig folkskolas direktion.

Då utförandet av i 3 mom. 3 och 5—9 punkterna nämnd uppgift i folkskollagen eller i denna förordning ålagts folkskolnämnd, ankommer detta icke på direktionen. Folkskolinspektören i Mariehamn handlägger i 3 mom. 6 punkten nämnda ärenden, dock efter att beträffande sådana, som beröra tjänstledighet under längre tid än en månad för lärare och timplärare, först hava inhämtat direktionens utlåtande.

60 §.

Lärarna vid kommunens skolor utse bland sig en representant i folkskolnämnden för tre år åt gången.

Folkskolnämnd väljer för varje kalenderår viceordförande bland de av fullmäktige utsedda medlemmarna. Till sekreterare antages en inom kommunens folkskolväsende anställd lärare, såvida folkskolnämnden icke av särskilda skäl annorlunda besluter eller särskild tjänst inrättats för handhavande av sekreterarens åligganden.

61 §.

Folkskolnämnd äger följa, övervaka och leda folkskolväsendet i kommunen och i sådant avseende:

1) övervaka undervisningen genom att åhöra densamma, i mån av möjlighet närvara vid sammankomster på skolorna, såsom vid avslutningar och skolfester samt särskilt draga försorg om verksamheten vid medborgarskola, hjälpskola och mellanskola;

2) anordna rådgivnings- och studiesammankomster för lärare, elevhemsföreståndare, kokerskor och vaktmästare vid skolorna i kommunen;

3) övervaka, att sparsamhet iakttagas i skolornas hushållning och minst en gång om året förrätta syn på fast och lös egendom i varje skola, varvid i protokollet antecknas i vilket skick skolbyggnaderna, inventarierna, undervisningsmaterialen, lärar- och elevbiblioteken och skolträdgården be-

finna sig, samt vilken egendom som förkommit eller förstörts, ävensom på grund av syneförrättningen giva vederbörande anvisningar och råd eller vidtagna andra av saken påkallade åtgärder;

4) tillse, att elevbespisningen är väl ordnad samt att mindre bemedlade elever i tillräcklig omfattning understödas ävensom övervaka elevers frambefordran och in- kvartering;

5) övervaka, att förteckningarna över läropliktiga barn föras med omsorg och att direktionen hos folkskolnämnden anmäler alla döva och blinda barn, som nått skol- åldern, samt insända en förteckning över dem till landskapsstyrelsen inom föreskriv- ven tid;

6) tillse, att bestyrkta avskrifter av ele- vernas avgångsbetyg förvaras vid skolan;

7) enligt utfärdade anvisningar insamla årsplaner, elevstatistik och årsberättelser från olika skolor ävensom erforderliga uppgifter och utredningar, vid behov införskaffa kom- plettering samt uppgöra nödiga sammandrag och i behörig ordning översända dessa till kommunens styrelse eller folkskolinspektö- ren;

8) en gång om året sammankalla lärarna, elevhemsföreståndarna och direktionsmed- lemmarna i kommunen till sammanträde för att rådgöra om frågor, som angå folkskolvä- sendet, samt likaså en gång om året lärarna till sammanträde för att besluta om vilka läroböcker, som skola användas i kommunens folkskolor, uppgöra sammanträdenas program och utse ordförande samt i god tid underrätta folkskolinspektören om sammanträdena;

9) bereda alla ärenden rörande folkskolan, som skola behandlas av kommunens fullmäk- tige eller kommunens styrelse, samt granska de olika skolornas budgetförslag och avgiva utlåtande över dem, ävensom på anfordran av kommunens fullmäktige, kommunens sty- relse, folkskolinspektören eller landskapssty- relsen avgiva utlåtande och utredningar i ärenden rörande kommunens skolväsende;

10) leda och övervaka folkskolans fritids- verksamhet för ungdom;

11) verka såsom folkskoldirektion, då fråga är om för två eller flere folkskolor gemensam lärare eller timlärare;

12) handlägga disciplinära ärenden såsom därom är stadgat;

13) vid behov göra framställning om inrät- tande, indragning eller ombildande av tjänst;

14) före den 1 april till kommunens styrelse och folkskolinspektören avgiva berättelse över sin verksamhet under föregående kalenderår; samt

15) i övrigt främja kommunens folkskol- väsende och taga de initiativ detta kräver.

I Mariehamn ankomma folkskolnämndens åligganden på folkskoldirektionen. Finnes i staden flera direktioner bestämmer stads- fullmäktige, vilken direktion, som skall hand- hava folkskolnämnds åligganden.

62 §.

Folkskoldirektion och folkskolnämnd sam- mankallas av ordföranden eller vid förfall för honom av viceordföranden.

Folkskoldirektion och folkskolnämnd skola sammankallas vid behov eller om samman- träde påyrkas av ordföranden i kommunens fullmäktige eller av kommunens styrelse, folkskolinspektören eller minst tre medlem- mar.

Folkskoldirektion och folkskolnämnd be- sluta på vilket sätt kallelse till sammanträde skall utfärdas.

63 §.

Folkskolinspektör, skolläkare och skoltand- läkare äga rätt att närvara vid folkskoldirek- tions och folkskolnämnds sammanträde, för- utom då ärenden rörande val av tjänsteinne- havare eller disciplinärt förfarande behandlas, samt äga därvid yttranderätt men icke röst- rätt. Sekreterare i folkskolnämnd äger sam- ma rätt vid direktionens sammanträde.

64 §.

Ärenden, som handläggas av folkskoldirek- tion och folkskolnämnd, beredas av sekrete- raren, såvida ordföranden icke annorlunda förordnat.

X KAP.

Understöd till elever

65 §.

Åt envar elev utgives gratis endast ett exemplar av varje lärobok under hans skoltid och åt barn i samma familj icke flera än ett gemensamt, såvida icke flera äro oundgängli- gen nödvändiga. Läroböcker, vilka avsetts att användas under högst ett läsår, skola, sedan de använts återställas till skolan.

Endast snygga exemplar av läroböcker få

utlämnas till eleverna. Förstör elev genom ovarsamhet lärobok, må målsman åläggas att anskaffa ny bok.

Elev, som lämnar skolan, innan den lärokurs en bok omfattar hunnit genomgås, äger rätt att, sedan han återställt boken till skolan och i sitt betyg erhållit anteckning därom, i annan skola, där han fortsätter sin skolgång, erhålla ett exemplar av en lärobok i samma ämne.

66 §.

Frambefordran av elever bör av kommunen ordnas så, att skolgången icke blir oskäligt tröttande för eleverna.

Skjutsning bör icke anses ändamålsenlig, om elevs dagliga skolresa inklusive väntetider skulle komma att taga mera än tre timmar i anspråk.

Direktion bör i god tid före skolarbetets början i samråd med elevernas målsmän vidtaga nödiga åtgärder för elevernas frambefordran och inkvartering.

Är målsman missnöjd med direktionens åtgärd, skall ärendet underställas kommunens styrelse.

67 §.

Önskar målsman understöd för elevs beklädnad eller annat understöd för tryggnad av skolgången, skall han framlägga ärendet för folkskoldirektionen, vilken i skälig omfattning beviljar understöd med beaktande av stadgandena i 29 § folkskollagen.

Finnes icke tillräckligt anslag eller är målsman missnöjd med det understöd direktionen beviljat, skall ärendet underställas kommunens styrelse för avgörande.

XI KAP.

Elevhem

68 §.

Angående inrättande av elevhem skall bestämmas i folkskolstadga.

69 §.

Målsman, som önskar erhålla plats för sitt barn i elevhem, bör muntligt eller skriftligt anhålla därom hos folkskolans föreståndare. Frågan avgöres av folkskoldirektionen.

I elevhem må icke intagas elev, som på grund av smittsam sjukdom, vanartighet eller annan orsak utgör en fara för de övriga eller

är till men för deras uppfostran. Yppas sådan omständighet, då elev redan intagits i elevhemmet, skall direktionen avlägsna eleven därifrån.

70 §.

Kunna alla till elevhemmet anmälda elever icke intagas i detsamma, bör företräde givas sådana med lång skolväg, de yngsta och de svaga. Härvid bör särskilt beaktas elev, vars målsman på grund av fattigdom eller annan orsak icke förmår draga försorg om barnet.

I annat skoldistrikt hemmahörande barn kan intagas i elevhem, om det på grund av de i dess eget distrikt rådande förhållandena vore berättigat därtill.

Är elevhem gemensamt för två eller flera skolor, bestämmer kommunalstyrelsen de närmare grunder, enligt vilka barnen skola intagas i elevhemmet.

71 §.

Barn, som intagits i elevhem bör av målsman förses med tillräckliga kläder och skodon. Målsman bör likaså bekosta tvätt och lagning av desamma. Mindre tvätt och lagning utföres i mån av möjlighet i elevhemmet.

72 §.

Elev är pliktig att i elevhemmet iakttaga disciplin och ordning, åtlyda elevhemsföreståndarens och den övriga personalens föreskrifter samt att uppföra sig oklanderligt.

Är elev olydig eller uppför han sig olämpligt, må elevhemsföreståndaren bestraffa honom medelst tillrättavisning, tillsägelse att stå under högst en halv timme, utvisning ur rummet eller enskild kvarsittning under högst två timmar i följd.

Följer icke bättring på av elevhemsföreståndaren tilldelat straff, skall hon anmäla saken hos skolans föreståndare. Denne bör, såvida bättring icke ernås, anmäla saken hos direktionen, som må bestämma, att elev skall avlägsnas från elevhemmet för viss tid eller för alltid.

73 §.

I elevhemmet handledas eleverna i utförande av sina hemuppgifter, i fri läsning och hobbyverksamhet, varjämte särskilda sago- och lektimmar anordnas.

XII KAP.

Sommarrekreation för eleverna

74 §.

Önskar Mariehamns stad anordna sommarrekreation enligt 30 § folkskollagen för elever i stadens folkskola, skall tillstånd därtill utverkas av folkskolinspektören. Avses permanent verksamhet, bör folkskolinspektören underställa ärendet landskapsstyrelsen för avgörande.

Landskapsstyrelsen utfärdar vid behov närmare bestämmelser angående i 1 mom. nämnd sommarrekreation.

75 §.

För elever i folkskola må under sommarferien studie-, bär- och svampplockningsexkursioner, undervisning i simning och idrott, läger och fester anordnas.

Verksamheten bör vara uppfostrande och vederkvickande. Till ledare för densamma förordnar direktionen en eller flera av de för uppgiften hågade lärarna eller timlärarna.

Med beaktande av vad som i undervisningsplanen föreskrivits, bör ledaren för verksamheten för varje sommar uppgöra en detaljerad plan, av vilken en avskrift skall överlämnas till skolans direktion.

XIII KAP.

Försöksverksamhet

76 §.

För försöksverksamhet i syfte att utveckla undervisningen utfärdar landskapsstyrelsen vid behov närmare bestämmelser.

XIV KAP.

Privat folkskolväsende

77 §.

Tillstånd för enskilda att anordna i 32 § folkskollagen avsedd verksamhet beviljas av landskapsstyrelsen, som vid behov må återkalla beviljat tillstånd eller förbjuda verksamheten.

Vid anhållan om tillstånd att inrätta privat folkskola skall till anhållan fogas utredning om skolans sannolika elevantal, lokaliteter

och lärarnas avlöning ävensom den ytterligare utredning, som landskapsstyrelsen föreskriver.

78 §.

Chefsläkaren för Ålands centralsjukhus och överläkaren för Ålands centralsanatorium äga, om undervisning anordnas för läropliktiga patienter vid sjukhuset, insända behövliga uppgifter och planer rörande undervisningen till landskapets folkskolinspektör, vilken även äger rätt att inspektera undervisningen vid sjukhusen.

XV KAP.

Läropliktiga barn och elever

79 §.

Direktion för egentlig folkskola bör föra förteckning över samtliga till skoldistriktet hörande barn i läropliktsåldern och tillse, att förteckningen ständigt motsvarar rådande förhållanden. De barn, som under kalenderåret fylla sju år, skola före utgången av juni införas i förteckningen.

I 45 § folkskollagen omförmälda myndigheter äga på begäran till folkskolnämnd överlämna en förteckning över de inom kommunens område bosatta barn, vilka under ifrågasvarande kalenderår fylla sju år. I förteckningen skola jämväl äldre barn i läropliktsåldern, vilka, sedan föregående anmälan gjorts, inflyttat till kommunen, upptagas. Angående bortflyttade barn i läropliktsåldern skall anmälan samtidigt göras.

Har läropliktigt barn antagits såsom elev i annan skola än folkskolan i dess eget distrikt, äger skolans föreståndare därom anmäla hos folkskolnämnden i den kommun där barnet är läropliktigt. Lämnar barnet skolan medan det är läropliktigt, bör även därom anmälan ofördröjligen göras.

Folkskolnämnd äger ofördröjligen tillsända direktionen för varje folkskola vederbörligt utdrag ur sagda förteckning.

80 §.

Direktion för egentlig folkskola äger anmäla alla döva och blinda barn, som under kalenderåret fylla sex år, hos folkskolnämnden, vilken kontrollerar, att ingen utelämnats, och till landskapsstyrelsen insänder sådana uppgifter beträffande dessa barn, som erfordras för deras placering i specialskolor.

81 §.

Målsman, som åstundar uppskov med barns skolgång eller befrielse från läroplikten, skall senast den 1 augusti lämna ansökan härom till folkskoldirektionen, vilken ofördröjligen bör upptaga ärendet till behandling.

82 §.

Direktionen bör kontrollera, huruvida samtliga läropliktiga infunnit sig i skolan vid höstterminens början. Har läropliktig icke infunnit sig och har orsaken till uteblivandet icke meddelats, skall en av direktionen utsedd person besöka barnets målsman för att göra sig underrättad om orsaken till uteblivandet.

83 §.

Befrielse från läroplikten må beviljas för kroppsslyte eller sjukdom i den mån läkare prövar det nödigt. Beviljas befrielse på grund av psykisk särart hos den läropliktiga, skall direktionens beslut underställas folkskolinspektören för fastställelse.

84 §.

Till första årsklassen i egentlig folkskola må i allmänhet mottagas endast barn, som uppnått läropliktsålder, och till de följande klasserna endast barn, som är i motsvarande mån äldre. Dock må barn, som uppnår föreskriven ålder före den påföljande 1 juni, mottagas i skolan, om plats finnes i klassen och skolläkare förordar intagandet.

Elev, som söker inträde till annan än folkskolans första klass, bör innehava betyg över att han inhämtat den erforderliga lärokursen. Saknas betyg, bör förhör hållas i skolan. Beträffande dem, som söka inträde i mellanskola, gäller vad i 41 § stadgats.

I folkskola med en lärare intagas nya elever till första klassen endast vartannat år. Härvid må i skolan mottagas barn, vilka före den 1 juni fyllt sex år. Intagningen bör i regel ske på jämna årtal.

85 §.

Elev, vilken förordnats till hjälpskola, observationsklass eller till att erhålla annan specialundervisning, må icke mottagas i egentlig folkskola eller medborgarskola, såvida det icke utretts, att förordnandet återkallats.

I främmande distrikt hemmahörande elev må mottagas i mellanskola endast i det fall,

att fullt antal godkända sökande, som kan intagas i klassen, icke finnas inom det egna distriktet.

Målsman, som anmäler sitt barn till folkskola i främmande distrikt, äger förete utredning däröver, att lärartjänsten i det egna distriktet icke blir överflödigt. Person, som anmäler annans barn, äger utreda, att barnet är hans fosterbarn eller att han på annan grund är barnets målsman.

Folkskoldirektion äger ofördröjligen fatta beslut om barnens antagande såsom elever.

86 §.

Underlåter elev att infinna sig i skolan, är barnets målsman skyldig så snart som möjligt hos läraren anmäla orsaken till frånvaron. Ingår icke sådan anmälan inom tre dagar och finner sig icke barnet i skolan, oaktat läraren givit målsmannen erinran, skall en medlem av direktionen eller av direktionen förordnad annan person av målsmannen förskaffa sig upplysning om orsaken till uteblivandet och, därest giltigt skäl icke föreligger, förehålla målsmannen hans skyldighet att låta barnet regelbundet besöka skolan.

Fortsätter eller upprepas sådant uteblivande utan orsak skall direktionen skriftligen uppmana målsmannen att fullgöra sin skyldighet eller kalla honom till direktionens sammanträde för att vägledas och tillrättavisas. Efterkommer icke målsman kallelse, må direktionen hos polismyndigheterna på orten anhålla om handräckning för hämtning av målsmannen. Om såväl muntlig som skriftlig åtgärd skall anteckning göras i direktionens protokoll.

Vid fortsatt försumlighet äger folkskoldirektionen, beroende på sakens natur, göra anmälan hos socialnämnd eller allmän åklagare eller hos båda för vidtagande av åtgärder, eller om barnet icke är läropliktigt, skilja det från skolan. Om barnet icke är upptaget i direktionens förteckning över läropliktiga, skall direktionen anmäla om åtgärden till vederbörande folkskolnämnd.

Arbetsgivare må icke hålla läropliktigt barn i arbete under skoltid, däri inberäknat den tid, som skolvägen kräver, och må icke ålägga barn en så stor arbetsbörda, att det icke har tillräcklig tid för hemuppgifter och rekreation.

87 §.

Är elev ohörsam eller uppför han sig opassande eller är han vårdslös i sitt arbete, må

vederbörande lärare bestraffa honom medelst tillrättavisningar, genom att tillsäga honom att stå, genom att utvisa honom ur klassen, medelst hemanmärkning eller medelst kvarsittning under högst två timmar i en följd, samt direktionen genom att skilja honom från skolan på viss tid, högst tre månader, eller för alltid. Är barnet icke upptaget i direktions förteckning över läropliktiga, skall direktionen underrätta vederbörande folkskolnämnd om skiljandet från skolan.

Elev, som försummat sina hemuppgifter, må kvarhållas i skolan för läxläsning högst en timme åt gången.

Vid kvarsittning bör lärare närvara.

88 §.

Elevs uppförande samt ordning och uppmärksamhet ävensom kunskaper och färdigheter i olika undervisningsämnen bedömas för varje termin vid arbetstidens slut och vitsord införs i elevförteckningen samt i hans terminsbetyg. Vid slutet av höstterminen i första årsklassen må bedömningen utelämnas.

Då elev inhämtat folkskolans eller mellanskolans hela lärokurs, utfärdas åt honom avgångsbetyg. Avgångsbetyg undertecknas av klassläraren eller klassföreståndaren samt av skolans föreståndare. Avgångsbetyg granskas och godkännes av folkskolinspektören. I skolans arkiv skall förvaras av skolans föreståndare bestyrkt avskrift av betyget.

Då elev avgår från folkskola, innan han inhämtat dess lärokurs, utgives åt honom skiljebetyg, därest hans målsman därom anholder.

Åt elev, som avgår från till folkskola hörande mellanskola efter att hava inhämtat en lärokurs, som motsvarar folkskolans hela lärokurs, bör på begäran utfärdas ett avgångsbetyget motsvarande betyg, vilket undertecknas av mellanskolans föreståndare och godkännes av folkskolinspektören.

Formulär för betyg fastställas av landskapsstyrelsen.

89 §.

Vitsorden angivas med siffrorna 4—10, varvid siffran 4 avser svaga, siffrorna 5 och 6 försvarliga, 7 och 8 nöjaktiga samt 9 och 10 berömliga kunskaper och färdigheter.

Elev, som i alla ämnen erhållit åtminstone vitsordet 5, uppflyttas vid läsårets slut till följande klass, därest icke hans vitsord i

flera ämnen äro så låga, att kvarstannande i klassen bör anses ändamålsenligt. Elev, som i ett ämne fått vitsordet 4 må uppflyttas till följande klass efter att vid höstterminens början hava genomgått godkänt villkorsförhör i ämnet. Den som fått vitsordet 4 i två eller flera ämnen, kvarstannar i klassen. För elev i mellanskola bör möjlighet att avlägga villkorsförhör ordnas även den första vardagen i juli.

Angående uppflyttning av elev från klassen och utfärdande av avgångsbetyg besluter klassläraren; i mellanskola och i medborgarskola likväl alla klassens lärare gemensamt.

Saknar elev sångförmåga eller är han av kroppsslyte eller sjukdom förhindrad att delta i gymnastik och idrott, må bedömningen i dessa ämnen utelämnas.

Närmare anvisningar beträffande bedömningen av eleverna och om vitsorden utfärdas av landskapsstyrelsen.

90 §.

Vid avbruten skolgång i läroverk anses inhämtande av första klassens lärokurs i läroverk, som bygger på fyra klasser i folkskola, motsvara inhämtande av lärokursen i folkskolans femte klass, andra klassen i mellanskola sjätte och så vidare, samt genomgången första klass i mellanskola, som bygger på sex klasser i folkskola, motsvara genomgången sjunde klass i folkskola och genomgången andra klass i sagda läroverk motsvara lärokurserna i folkskolans åttonde klass. Det samma gäller beträffande till folkskola hörande mellanskola.

91 §.

Önskar person, som icke längre är i läropliktsåldern, avlägga prov i folkskolans lärokurs eller del därav för att erhålla betyg, skall han anmäla sig hos föreståndaren för folkskolan i det skoldistrikt, där han är bosatt. Förhör förrättas av en av föreståndaren förordnad lärare, och denna utfärdar, om den förhördes kunskaper motsvara folkskolans lärokurser, däröver enligt fastställt formulär uppgjort betyg vilket jämväl undertecknas av föreståndaren. Då provet avlägges för erhållande av avgångsbetyg, bör folkskolinspektören förordna den examinerande läraren eller själv närvara vid förhöret. Avgångsbetyget undertecknas jämväl av folkskolinspektören.

Beträffande enskilt avläggande av mellan-

skolans lärokurs eller av en del därav gäller i tillämpliga delar, vad om tentamina för privatelever i lärdomsskolor är stadgat.

XVI KAP.

Tjänsteinnehavare och deras åligganden

92 §.

Vid folkskola böra finnas så många lärartjänster, som antalet undervisningstimmar förutsätter. Vid medborgarskola beaktas härvid endast de läroämnen, i vilka undervisning fortgående meddelas. Till timlärare få överlämnas endast de timmar, för vilka lärartjänster icke kunna inrättas.

93 §.

Vid egentlig folkskola med minst sex lärare må såsom i 49 § 2 mom. folkskollagen avsedda ämneslärartjänster inrättas lärartjänster i 1) modersmålet och historia eller modersmålet och religion, 2) matematik, fysik och kemi, samt 3) geografi och biologi. Innehavare av sådan lärartjänst skall vid behov undervisa även i andra ämnen i egentlig folkskola. Vid stora skolor må även andra tjänster för speciallärare finnas.

94 §.

Vid medborgarskola må finnas lärartjänster i allmänna ämnen, lanthushållning, maskin- och elektricitetslära, merkantila ämnen, hemkunskap och hushållsgöromål, träslöjd, metallarbete samt slöjd för flickor.

Då läroämnen och deras timantal göra detta nödvändigt, må i medborgarskola en gemensam lärartjänst inrättas för två eller flera av förenämnda läroämnen.

95 §.

Vid mellanskola böra finnas lektorstjänster i 1) modersmålet och historia, 2) det andra inhemska språket och ett främmande språk, 3) matematik, fysik och kemi, samt 4) geografi och biologi. Med landskapsstyrelsens tillstånd må tjänsterna inrättas med andra ämneskombinationer.

Annan lektorstjänst inrättas, om ett tillräckligt timantal därför finnes.

96 §.

Timlärartjänster, vilka fortgående äro be-

hövliga, skola inrättas tillsvidare. Beträffande anställande av tillfälliga timlärare beslutas i samband med den till undervisningsplanen hörande årsplanen.

Såsom auskultant må i egentlig folkskola och medborgarskola antagas person, som utbildar sig till folkskollärare. Auskultant må icke meddela undervisning annat än i lärares närvaro. Dock må för honom avdelas en grupp, som undervisas skilt för sig under lärares överinseende.

97 §.

Anses det ändamålsenligt, att två eller flera skolor stå under gemensam förvaltning, må gemensam föreståndare utses för skolorna.

98 §.

Lärare åligger:

- 1) att vara en god förebild för sina elever;
- 2) att omsorgsfullt förbereda sig för sina lektioner samt flitigt och samvetsgrant fullgöra sin undervisningsskyldighet;
- 3) att omhändervärd de elevernas uppföstran och leda dem till ett gott uppförande inom skolan och i mån av möjlighet även utom skolan och därvid sträva till ett gott samarbete med hemmet;
- 4) att bemöta eleverna vänligt och opartiskt, att förfara taktfullt vid anmärkning mot eller bestraffning av elev samt att övervaka verkställigheten av straff;
- 5) att föra dagbok enligt av landskapsstyrelsen utfärdade bestämmelser;
- 6) att granska, korrigera och bedöma elevernas skriftliga arbeten, att bedöma deras kunskaper och färdigheter samt att giva betyg;
- 7) att iakttaga de anvisningar, som skolans föreståndare utfärdat, ävensom utfärdade ordningsregler, att följa undervisningsplanen, att till föreståndaren och folkskoldirektionen lämna behövliga förteckningar och uppgifter beträffande eleverna i sin klass samt att på giltigt skäl giva elev i klassen tillstånd till frånvaro under högst tre dagar varje termin;
- 8) att i mån av möjlighet draga försorg även om annan lärares vid skolan uppgifter, då denne till följd av oväntat, laga förfall icke kan meddela undervisning och annan vikarie icke skäligen kan erhållas, dock högst under tre arbetsdagar åt gången;
- 9) att kustodiera under elevernas raster;
- 10) att kustodiera under elevernas skolmåltider och i samband därmed undervisa i gott bordsskick;

11) att vid behov närvara vid läkarundersökning av eleverna och göra anteckningar i hälsokorten samt, om elev råkar ut för olycks-händelse, taga vård om honom eller anskaffa hjälp av hälsosyster eller läkare;

12) att vinnlägga sig om gott samarbete med övriga lärare samt sträva till att förkovra sig i sitt yrke;

13) att på begäran råda och vägleda målsmän i frågor rörande barnens uppfostran, undervisning, understöd och hälsovård;

14) att delta i lärarmöten, vilka sammankallas av skolans föreståndare, folkskolnämnd eller folkskolinspektör;

15) att väl vårda sig om skolans egendom;

16) att bo i skolan eller så nära skolan, att utförandet av tjänsteåliggandena icke lider av att bostaden är avlägset belägen; samt

17) att utföra alla åligganden, vilka följa av lag, förordning, folkskolstadga eller av sakens natur.

Lärare är pliktig att undervisa även vid annan folkskola, om hans undervisningsskyldighet icke till fullo kan utnyttjas vid hans egen skola och den andra arbetsplatsen icke är belägen på längre avstånd än två kilometer.

Lärare, som är gemensam för två eller flera skolor, skall handhava undervisning i de skolor vars lärare han är, utan hänsyn till avståndet mellan skolorna.

Vad ovan sagts om lärare, gäller i tillämpliga delar även beträffande timlärare eller annan person, som meddelar undervisning.

Lärarinna i hemkunskap och hushållsgöromål äger övervaka och leda skolornas kosthållsverksamhet genom anordnande av kurser för kokerskorna och genom att vägleda vederbörande beträffande anskaffningen av födoämnen, försåvitt denna övervakning och ledning icke ordnats på annat sätt.

Speciallärare i slöjd för gossar äger bistå kommunen vid anskaffningen av slöjdtillbehör för gossar till olika skolor, i mån av möjlighet handleda lärare och timlärare, vilka sakna slöjdläro-utbildning, i meddelande av undervisning i slöjd för gossar samt anordna studiedagar och annan rådgivning. Detsamma gäller på motsvarande sätt i fråga om speciallärarinnor i slöjd för flickor.

99 §.

Folkskolföreståndare åligger:

1) att leda och övervaka undervisnings- och uppfostringsarbetet i skolan samt bibliotekets vård och utnyttjande, att övervaka skolans

kosthåll och elevhem, att följa med de andra lärarnas undervisning enligt vad i folkskolstadgan föreskrives, att tillse, att god disciplin och ordning råda i skolan, samt att bistå de andra lärarna vid upprätthållandet av disciplin och ordning;

2) att under läsårets första arbetsvecka till direktionen överlämna ett i samråd med lärarna utarbetat förslag till årsplan samt i sinom tid förslag till lov dagar;

3) att vid behov sammankalla lärarna och timlärarna samt elevhemsföreståndarna till möte, att därvid föra ordet och tillse, att beslutna protokollföres och verkställas;

4) att i tid underrätta skolans tjänsteinnehavare om direktions sammanträde och efter sammanträdet om fattade beslut, som beröra dem;

5) att delgiva skolans tjänsteinnehavare skrivelser och andra meddelanden från landskapsstyrelsen, folkskolinspektören och kommunala myndigheter;

6) att ordna handhavandet av lärares eller elevhemsföreståndares åligganden under den tid oförutsett laga förfall för dem föreligger, dock under högst tre dagar, och att genast underrätta direktionens ordförande därom;

7) att, då epidemi befaras, underrätta skolledaren och direktionens ordförande, samt, om skolan stänges, även folkskolinspektören;

8) att på godtagbara skäl bevilja elev tillstånd till frånvaro från skolan, dock högst för en månad;

9) att övervaka skolbyggnadernas, inventariernas och lösörets skick, skolans belysning och uppvärmning, vädring och städning samt förskönandet av skolans omgivning;

10) att vårda undervisnings- och åskådningsmaterielen och föra förteckning över dem samt att vårda förråden av läroböcker och skoltillbehör;

11) att vårda skolans arkiv, elev- och inventarieförteckningar samt övriga kanslihandlingar och på begäran, försåvitt annorlunda icke stadgats, utgiva utdrag och avskrifter åt myndigheterna och mot av fullmäktige fastställd lösen åt enskilda;

12) att utarbeta av landskapsstyrelsen, folkskolinspektören och kommunala myndigheter föreskrivna årsberättelser, statistiska uppgifter och andra rapporter och på bestämda tider översända dem till vederbörande;

13) att även i övrigt i allo främja skolväsendet och utföra de åligganden, som enligt lag,

förordning och folkskolstadga eller enligt sakens natur ankomma på honom.

Observerar föreståndare, att lärares, timplärares eller direktionens eller kommunens förfarande är felaktigt eller skadligt för skolan och vinnes icke annars rättelse, bör han anmäla om saken hos folkskolinspektören.

I Mariehamn må folkskolstadgan beträffande föreståndarens åligganden förordnas anorlunda än i 1 mom. punkterna 2, 4, 5, 6, 7, 10, 11 och 12 stadgats.

100 §.

Elevhemsföreståndare åligger:

- 1) att förestå elevhemmet och utarbeta förslag till verksamhetsplan för detta samt framlägga förslaget för folkskoldirektionen för godkännande;
- 2) att omsorgsfullt sköta elevhemmet och barnen så att elevhemmet blir ett gott och fostrande hem;
- 3) att med iakttagande av föreskrifterna i verksamhetsplanen för elevhemmet med omtanke och sparsamhet omhändervisa elevhemmets ekonomi och att redovisa för penningmedlen;
- 4) att anställa och avskeda elevhemmets personal samt att ordna och övervaka arbetet;
- 5) att med hjälp av elevhemmets personal och eleverna utföra sysslorna i elevhemmet;
- 6) att tillse, att eleverna utföra sina hemuppgifter, samt i mån av möjlighet handleda dem i dessa och i andra arbetsuppgifter, i fria sysselsättningar och lekar;
- 7) att upprätthålla disciplin och ordning i elevhemmet;
- 8) att intaga sina måltider tillsammans med eleverna;
- 9) att vårda insjuknad elev och vid behov tillkalla hälsosyster eller läkare samt, då epidemisk sjukdom yppar sig i elevhemmet, där om underrätta skolläkaren och skolans föreståndare;
- 10) att ansvara för vård och förvaring av elevhemmets inventarier och förråd av födoämnen; samt
- 11) att samvetsgrant utföra de åligganden, vilka enligt lag, förordning eller folkskolstadga ankomma på henne, eller vilka elevhemmets vård annars förutsätter.

Elevhemsföreståndare är berättigad till sex veckors sommarssemester samt under annan tid till tjugofyra timmars sammanhängande veckoledighet. Under den tid elevhemmet är

i verksamhet bör hon dessutom en vardag i veckan erhålla fyra lediga timmar under tiden mellan klockan 8 och klockan 18.

XVII KAP.

Kompetens

101 §.

Den, som utnämnes till innehavare av lektors-, lärar-, timplärares eller elevhemsföreståndaretjänst inom folkskolväsendet eller den, som förordnats att under provtid bestrida lektors- eller lärartjänst, skall hava fyllt minst tjuogoett år. Vid utnämning skall därjämte beaktas vad i detta kapitel stadgats beträffande kön, språkkunskap och annan kompetens.

Den, som skall utnämnas, må icke vara behäftad med sådant kroppsslyte eller sådan sjukdom, som gör honom olämplig för tjänsten.

102 §.

Med de undantag, som nedan i denna paragraf stadgas, må till innehavare av tjänst inom folkskolväsendet utnämnas såväl man som kvinna.

Vid folkskola med minst två lärare skall såvitt möjligt finnas lärare av båda könen. Till tjänst såsom lärare i gymnastik och idrott för gossar är endast man kompetent, till tjänst såsom lärare i samma ämnen för flickor endast kvinna.

Till elevhemsföreståndare må utnämnas endast kvinna.

103 §.

Till lektor vid mellanskola må utnämnas endast person, som enligt vad som stadgats angående lärare vid statens läroverk, fullständigt behärskar svenska.

Av person, som skall utnämnas till annan lärartjänst, kräves, att han erhållit sin utbildning på svenska.

Av innehavare av annan tjänst kräves, att han på svenska erhållit för tjänsten erforderlig utbildning under minst ett läsår eller på svenska inhämtat mellanskolans eller folkskolans lärokurs.

104 §.

För lärartjänst vid egentlig folkskola kräves med i 106 § stadgat undantag folkskol-lärarexamen.

För sådan folkskollärartjänst, vars innehavare åligger att huvudsakligen undervisa elever i första, andra eller tredje årsklassen i egentlig folkskola, är även sådan person kompetent, som innehar förutvarande lärares vid lägre folkskola kompetens, då han efter självstudier avlagt av skolstyrelsen föreskrivna examina och därefter genomgått av skolstyrelsen anordnad eller godkänd kompletteringskurs.

105 §.

Kompetensvillkor för de i 49 § 2 mom. folkskollagen omförmälda ämneslärartjänsterna vid egentlig folkskola är utöver folkskolläraryxamen, att vederbörande i de till tjänsten hörande huvudämnena i sagda examen eller i avgångsbetyg från gymnasium erhållit berömliga vitsord (9—10).

Av lärare, som i något ämne innehar vitsord enligt fordringarna för filosofiekandidatexamen, kräves icke i detta ämne i föregående moment stadgat berömligt vitsord. Sådant kräves icke heller av lärare i handarbete och teckning, sånglärare eller lärare i gymnastik och idrott, som genomgått av skolstyrelsen godkänd kompletterande utbildning.

106 §.

För lärartjänst vid egentlig folkskola med undervisning endast i gymnastik, idrott och hälsolära, gäller såsom kompetensvillkor vid universitetets gymnastikinrättning avlagd gymnastikläraryxamen. Då lärare vid egentlig folkskola äger meddela undervisning endast i teckning gäller såsom kompetensvillkor för tjänsten vid Konstindustriella läroverket avlagd examen för lärare i de bildande konsterna, samt, då endast sång är undervisningsämne, vid Sibelius-Akademien avlagd sångläraryxamen. Dessutom kräves, om sökanden icke är folkskollärare, examen i pedagogik och didaktik enligt fordringarna för filosofiekandidatexamen samt auskultering under en termin. Auskulteringen må ske vid normallyceum, folkskollärarseminarium eller vid universitet eller högskola, som utbildar folkskollärare.

Av lärare i slöjd för gossar, vilken icke är skyldig att undervisa i andra ämnen, kräves mellanskolans lärokurs och avgångsbetyg från avdelningen för träarbete vid statens institut för manlig hemslöjd. Lärarinna i slöjd för flickor, vilken icke är skyldig att undervisa i andra ämnen, bör hava avlagt examen för

svenskspråkiga handarbetslärarinnor vid av undervisningsministeriet godkänd anstalt.

107 §.

Kompetensvillkor för lärartjänst vid medborgarskola är för ändamålet anordnad examen för lärare vid medborgarskola.

108 §.

Kompetent för lärartjänst vid hjälpskola är person, som avlagt folkskolläraryxamen och, efter att hava innehaft lärartjänst vid egentlig folkskola under minst två läsår, har avlagt för ändamålet anordnad examen för speciallärare.

Vad ovan sagts beträffande lärare vid hjälpskola gäller på motsvarande sätt lärare vid observationsklasser samt övriga specialklasser och specialskolor.

109 §.

För lektorstjänst vid mellanskola kräves yngre lektors vid statens läroverk kompetens. Har sökanden dessutom folkskolläraryxamen kräves dock endast en termins auskultering vid normallyceum.

Finnes i statens läroverk icke motsvarande yngre lektorstjänst, besluter landskapsstyrelsen angående kompetensvillkoren.

110 §.

Intyg över kompetens enligt stadgandena i 105, 106 och 108 §§, utfärdade av skolstyrelsen eller av utbildningsanstalt för lärare, som av undervisningsministeriet berättigats utfärda nämnda intyg, äro gällande i landskapet. Landskapsstyrelsen må även besluta angående utfärdande av sådana intyg.

111 §.

Saknas vid skola duglig lärare för undervisning i slöjd för gossar eller flickor eller i något annat ämne, må med lärartjänst förenas skyldighet att undervisa i sådant ämne. Kompetent för sådan lärartjänst är endast sökande, som besitter kompetens och förmåga att undervisa även i detta ämne.

Har med tjänst förenats skyldighet att undervisa i religion enligt den evangelisk-lutherska bekännelsen, skall den, som utnämnes, vara medlem av evangelisk-luthersk församling.

112 §.

Kompetent såsom timlärare är den, som besitter kompetens för tjänst såsom lärare eller lektor i vederbörande ämne.

Kompetent för timlärtjänst är även den, som innehar erforderliga kunskaper och färdigheter samt förmåga att undervisa, enligt intyg, utfärdat av person eller inrättning, som godkänts av skolstyrelsen eller landskapsstyrelsen.

113 §.

Den, som utnämnes till elevhemsföreståndare, skall hava avlagt examen för lärare i huslig ekonomi eller innehava av folkskollärarseminarium utfärdat kompetensintyg för elevhemsföreståndare.

114 §.

Föreståndare eller biträdande föreståndare för sommarkoloni bör äga kompetens för folkskollärtjänst.

115 §.

Interimistiskt eller såsom vikarie må högst för ett läsår åt gången anställas person, vilken besitter tillräcklig kunskap och förmåga för att sköta tjänsten. Där man anser sig icke kunna erhålla kompetent sökande till vakant timlärbefattning under de närmaste läs-åren må likväl, enligt folkskolinspektörens och direktionens prövning, inkompetent timlärare anställas tillsvidare.

XVIII kap.

Utnämning.

116 §.

Tjänst, som blivit vakant, bör besättas ordinarie, såvida laga hinder därför icke föreligger.

Tjänst besättes ordinarie räknat från och med den 1 augusti.

Då tjänst icke kan ordinarie besättas, besättes den interimistiskt till läsårets slut.

Formulär för utnämningens brev fastställas av landskapsstyrelsen.

117 §.

Läro- eller elevhemsföreståndartjänst, som skall besättas ordinarie, bör ansås ledig att sökas i en tidning, som utkommer i landskapet, samt i en annan svenskspråkig tidning.

Ansökningstiden är minst 20 och högst 30 dagar. Kungörelsen bör ingå i vardera tidningen minst 15 dagar före ansökningstidens utgång, dagen för tidningens utkommande medräknad.

Tjänst lediganslås antingen av direktionen eller av folkskolnämnden, i enlighet med vad den sistnämnda föreskriver. Om valet skall förrättas av folkskolnämnden, äger denna lediganslå tjänsten.

Timlärtjänst samt läro- eller elevhemsföreståndartjänst, som skall handhavas interimistiskt, må besättas även på annat ändamålsenligt sätt.

118 §.

Sökande bör till sin ansökan foga ämbetsbetyg, erforderliga kompetensintyg och, om han är anställd vid folkskola, av folkskoldirektion eller folkskolnämnd utfärdat intyg för tjänsteansökan samt i 141 § stadgad meritförteckning. Sökande är dessutom pliktig att till ansökan foga på röntgenundersökning grundat läkarintyg över att han icke lider av smittsam tuberkulos.

Bilagor, som icke äro original, böra vara till riktigheten bestyrkta av tvenne ojäviga personer. Då den myndighet, som förrättar valet, folkskolinspektören eller landskapsstyrelsen så fordrar, skall sökande förete originalbetyg för påseende. Ämbetsbetyg, av direktion eller folkskolnämnd utfärdat intyg ävensom läkarintyg skola vara utfärdade och meritförteckning uppgjord högst tre månader före ansökningstidens utgång.

119 §.

Ansökningarna skola tillställas folkskoldirektionen eller den myndighet, som anges i kungörelsen. Såvida icke annat angivits i kungörelsen skall ansökan lämnas till direktionens ordförande eller sekreterare.

Den, som mottager ansökan, bör på ansökningshandlingen anteckna antalet bilagor samt när ansökan inlämnats och vem som inlämnat den.

Ansökan må även insändas per post, såsom därom är särskilt stadgat. Ordföranden äger draga försorg därom, att anlända ansökningar avhämtas, att ankomsttiden och antalet bilagor antecknas samt att ansökningarna behandlas.

120 §.

Direktionens sekreterare skall över sökan-

dena uppgöra en förteckning, i vilken de väsentligaste uppgifterna om sökandenas skicklighet och lämplighet införas.

121 §.

Efter ansökningstidens utgång skall val ofördröjligen förrättas. Tjänsten må likväl ånyo lediganslås, om kompetent sökande icke finnes eller om folkskolinspektören samtycker därtill.

122 §.

Val av lärare bör omedelbart underställas folkskolinspektören för fastställelse. Vid underställandet bör bifogas utdrag ur det vid valförrättningen uppgjorda protokollet, vari kungörelsen angående lediganslåendet bör intagas och anteckning göras om, i vilka tidningar och vilka dagar den ingått, eller huru annars förfarits, den i 120 § omnämnda förteckningen och samtliga ansökningar jämte bilagor. Har till ordinarie innehavare av tjänsten utsetts person, som redan innehar fullmakt på folkskollärartjänst inom landskapet, bör vid underställandet även bifogas en av ordföranden undertecknad fullmakt.

123 §.

Då elevhemsföreståndare eller timplärare har valts, bör till handlingarna rörande valet fogas av ordföranden undertecknat förordnande, vilket folkskolinspektören, om han omfattar direktionens beslut, undertecknar och återsänder för överlämnande till vederbörande.

124 §.

Lärare, vilken icke blivit vald till den ordinarie tjänst han sökt, må återtaga sin ansökan genom anmälan därom hos folkskolinspektören inom sju dagar efter valet, valdagen oräknad.

125 §.

Folkskolinspektör äger ofördröjligen upptaga valärende till prövning och däri fatta beslut, vid ordinarie besättande av lärartjänst dock icke förrän på åttonde dagen efter valet, valdagen oräknad. Fastställer folkskolinspektör valet, skall han kalla den utsedda att tillträda tjänsten samt om beslutet underätta den myndighet, som verkställt valet, och folkskolnämnden i den kommun, där den utsedda har anställning. Har den skickligaste och lämpligaste bland sökandena vid valet

förbigåtts eller har vid detta annars förfarits felaktigt i sådan mån, att valet icke kan fastställas, skall folkskolinspektör upphäva det till den del det är felaktigt och återförvisa ärendet för att, beroende på det fel som vid dess handläggning inträffat, helt eller delvis ånyo handläggas, samt beroende på sakens natur ge anvisning om att valärendets handläggning fortsättes, att nytt val förrättas, att tjänsten ånyo lediganslås, att besättandet av tjänsten förfaller eller att annan för rättelse av felet nödig åtgärd vidtages.

Då folkskolinspektör återförvisar valärende, bör han samtidigt underrätta den myndighet, som verkställt valet, om vilka sökande, som hava återtagit sina ansökningar. Återtagen ansökan må därefter icke tagas i beaktande.

Avviker direktionens nya beslut från folkskolinspektörens anvisning, bör det motiveras i detalj. Kan folkskolinspektören icke heller nu omfatta direktionens åtgärd, bör han underställa ärendet landskapsstyrelsen för avgörande.

Folkskolinspektör äger motivera av honom fattat negativt beslut.

Då folkskolinspektör fastställt val, vid vilket person, som redan innehar fullmakt på folkskollärartjänst inom landskapet, blivit utsedd till ordinarie lärare, äger folkskolinspektören underteckna fullmakten och överända den för att överlämnas till vederbörande.

126 §.

Har till innehavare av tjänst utsetts person, som till följd av kroppsyte eller nedsatta kropps- eller själskrafter entledigats från tjänst eller som avsatts, eller person, mot vilken förfarande är anhängigt, som avser entledigande från tjänst eller disciplinärt eller annat åtal, vilket gör honom olämplig för tjänsten, eller om det annars är bekant, att härmed jämförbar olämplighet föreligger, må folkskolinspektör icke fastställa valet.

127 §.

Lärare, vilken icke tidigare erhållit fullmakt för folkskollärartjänst, skall innan fullmakt utfärdas, för folkskoldirektion förete intyg över, att han avlagt examen i folkskolförvaltning.

I examen i folkskolförvaltning, för vilken fordringarna fastställas av skolstyrelsen, må

avläggas lägsta, mellersta eller högsta vitsord. Examinatorer utses av skolstyrelsen eller landskapsstyrelsen. Om den avgift, som skall erläggas för examen, stadgas särskilt.

128 §.

Då lärare fullgjort sin provtjänstgöring, prövar direktionen huru han skött sin tjänst och inbegär, om läraren under en del av provtjänstgöringen varit underordnad annan direktion, utlåtande av denna.

Direktions beslut om utfärdande eller förvägrande av fullmakt bör underställas folkskolinspektören för fastställelse och vid beslut om utfärdande bör vid underställandet bifogas en av ordföranden undertecknad fullmakt. Förenar sig folkskolinspektören om utfärdande av fullmakt, återsänder han den av honom undertecknade fullmakten för att överlämnas till vederbörande. Direktionens av folkskolinspektören fastställda beslut, medelst vilket fullmakt vägrats, bör delgivas vederbörande lärare.

129 §.

Till föreståndare för folkskola skall utses någon av skolans lärare. Dock skall, där icke särskild orsak kräver undantag, ordinarie lärare ställas framom på provår tjänstgörande, intermistiskt anställd och vikarie samt kompetent lärare framom inkompetent.

Innan val av föreståndare förrättas, skall folkskoldirektion bereda skolans lärare och timlärare tillfälle att göra förslag i ärendet.

IXX KAP.

Indragning av tjänst

130 §.

Klasslärartjänst vid egentlig folkskola anses obehövlig, då elevantalet nedgått till den i 155 § stadgade minimigränsen och annan lärartjänst inom folkskolväsendet, då tjänsteinnehavare icke kan erbjudas en mot undervisningsskyldigheten svarande mängd arbete, försåvitt icke tjänsten på grund av stadgandena i folkskollagen eller denna förordning är oundgänglig.

131 §.

Finnas vid skola två eller flera lärartjänster, av vilka en kan indragas, skall i första hand vakant tjänst indragas eller försåvitt sådan

icke finnes, den tjänst, vars innehavare förklarar sig samtycka till indragning av tjänsten, därefter på prov tjänstgörande lärares eller, såvida flera sådana finnas, den senast till provtjänstgöring förordnade lärarens tjänst, samt därefter den senast utnämnda lärarens tjänst.

Innan kommunens fullmäktige besluta indraga lärar- eller elevhemsföreståndartjänst, böra de bereda folkskolnämnd tillfälle att avgiva utlåtande i ärendet, försåvitt icke denna gjort framställning om indragningen.

Beslut om indragning av tjänst skall underställas landskapsstyrelsen för fastställelse. Belutet träder i kraft den nästkommande 31 juli efter fastställelsen.

132 §.

Gör stadgande i lag eller förordning, ändring i distriktsindelningen, ökning eller minskning av elevantalet eller annan orsak ombildning av en tjänst erforderlig, besluter kommunens fullmäktige därom, efter det folkskolnämnd avgivit sitt utlåtande i ärendet.

133 §.

Tjänsteinnehavare, vars tjänst indragits, överflyttas av kommunens styrelse till annan tjänst inom samma kommun, försåvitt icke kommunens fullmäktige förbehållit sig överflyttningsrätten.

Anser direktion, att på indragningsstat uppförd tjänsteinnehavare icke bör överflyttas till densamma underordnad tjänst, skall kommunens fullmäktige avgöra ärendet.

Tjänsteinnehavare må icke överflyttas till tjänst, vars kompetensvillkor han icke uppfyller.

Indrages tjänst, som bestrides av på provtid förordnad lärare, överflyttas denne till annan tjänst, såsom ordinarie innehavare av tjänst är stadgat, och må han där fortsätta sin provtjänstgöring.

134 §.

Har hos landskapsstyrelsen anmälan gjorts om tjänsteinnehavare, som icke kan erbjudas tjänst av motsvarande slag inom egen kommun, skall landskapsstyrelsen förordna, att någon eller några vakanta tjänster icke skola ordinarie besättas, förrän det utretts, huruvida den på indragningsstat uppförda kan överflyttas till någon av dem.

135 §.

Önska flera kompetenta tjänsteinnehavare vid ombildning av tjänster erhålla samma tjänst, avgör folkskolnämnd, vem tjänsten skall tilldelas, och tager därvid i betraktande, vad skolans fördel samt skälighet kräva. Skall vid ombildning lärare överflyttas för att handhava lärartjänst vid annan skola, bör i tillämpliga delar det, som i 131 § 1 mom. är stadgat, lända till efterrättelse.

XX KAP.

Tjänsteinnehavares rättsliga ställning

136 §.

Av- och tillträdesdag för tjänsteinnehavare vid folkskolväsendet är den 1 augusti. Avsked skall på giltig orsak beviljas även vid annan tidpunkt. Lärare på indragningsstat skall mottaga honom erbjuden tjänst den första dagen månaden efter det beslutet om, att han är skyldig att mottaga tjänsten, har delgivits honom.

Tjänsteinnehavare, som önskar avgå från sin tjänst, skall skriftligen anhålla om avsked. Då avskedet beviljats, utfärdas åt honom avskedsbrev, i vilket bör antecknas tjänstgöringstiden, tjänstledigheter och orsakerna till dem samt, om därom anhållits, även en bedömning av hans handhavande av tjänsten samt hans uppförande inom och utom tjänsten.

Lärare vid hjälpskola och observationsklass är skyldig att avgå från tjänsten den 31 juli det kalenderår, då han fyller sextio år, såvida icke landskapsstyrelsen medgiver honom rätt att ytterligare kvarstå i tjänsten.

137 §.

Har tjänsteinnehavare gjort sig skyldig till fel eller försummelse, som icke påkallar vidtagande av disciplinära åtgärder, må folkskoldirektion eller folkskolinspektör tilldela honom anmärkning, varom anteckning bör göras i direktionens protokoll. Låter han sig icke rätta, må folkskolinspektör skrida till disciplinära åtgärder.

138 §.

Folkskolinspektör skall upprätta protokoll över undersökning, som av honom företagits i disciplinsärende, ävensom underteckna det-

samma. Förhör skall hållas i närvaro av ojävig person. Då straffyrkande skall föreläggas folkskolnämnd, bör folkskolinspektör bereda folkskoldirektionen tillfälle att avgiva sitt utlåtande i ärendet.

Straffyrkande bör skriftligen framläggas för ordförande för folkskolnämnden, vilken ofördröjligen äger upptaga det till behandling.

Folkskolnämnd bör, innan den fattar beslut, bereda den anklagade tillfälle att avgiva skriftlig förklaring samt, då skäl därtill föreligger, höra honom även muntligt.

Folkskolnämnds beslut bör bevisligen delgivas den anklagade och folkskolinspektören medelst protokollutdrag, varjämte folkskoldirektionen skall underrättas om beslutet.

139 §.

Har folkskoldirektion erhållit kännedom om sådant förhållande, försummelse eller beteende hos tjänsteinnehavare, vilket skulle kunna föranleda disciplinärt åtal mot denne, äger direktionen ofördröjligen därom skriftligen underrätta folkskolinspektören.

140 §.

Har folkskollärare gjort sig skyldig till sådant förfarande, att han enligt 65 § folkskolagen borde avhållas från tjänsteutövning, skall folkskoldirektion skrida till de åtgärder ärendet påkallar. Beslut om avhållande från tjänsteutövning bör omedelbart genom förmedling av folkskolinspektören underställas landskapsstyrelsen för stadfästelse.

Anser folkskolinspektör eller folkskolnämnd, att lärare borde avhållas från tjänsteutövning, skola de med detaljerad motivering meddela detta till direktionen.

141 §.

Meritförteckning för tjänsteinnehavare bör uppgöras enligt av landskapsstyrelsen fastställt formulär. Däri skola antecknas tjänsteinnehavaren ådömda straff samt disciplinära och andra mot honom väckta anhängiga åtal. Åtnjuter vederbörande pension eller är han entledigad från tjänst på grund av förlorad arbetsförmåga eller sjukdom, bör detta angivas i meritförteckningen.

Har åtal föranlett blott varning, må anteckning därom uteslutas ur meritförteckning efter fem år och i fråga om strängare straff, vilket dock icke innefattar avsättning eller frihetsstraff, efter tio år från det beslutet fat-

tats. Dömes tjänsteinnehavare ånyo innan sagda tid gått till ända, skall anteckningen i meritförteckningen om det tidigare straffet bibehållas, tills det nya straffet får uteslutas. Folkskolinspektör skall enligt utfärdade föreskrifter föra register över lärare och elevhemsföreståndare. I detta införas de uppgifter, som skola ingå i meritförteckningen. Överflyttar tjänsteinnehavare till annat inspektionsdistrikt skola registeruppgifterna översändas till folkskolinspektören i detta distrikt.

XXI KAP.

Sammanträden och möten

142 §.

Vid skola med minst tre lärartjänster behandlas ärenden rörande undervisningsplanen, komplettering av undervisningsmateriel och bibliotek, skolans ordningsregler, lärarkårens framställningar och utlåtanden samt rörande elev, som icke låter sig rätta med skolans disciplinära medel, vid lärarsammanträde, till vilket skolans lärare och timlärare bör kallas. Sammanträde skall alltid hållas, då flertalet av lärarkåren hos föreståndaren kräver detta. Vid mindre skolor handläggas dessa ärenden vid enskilda överläggningar.

Förslag om överflyttning av elev i mellanskola till egentlig folkskola eller medborgarskola bör underställas folkskolinspektören för avgörande.

Underlyda flera skolor samma direktion, behandlas ärenden, vilka beröra samtliga skolor vid gemensamt sammanträde, vilket sammankallas av den till åldern äldsta föreståndaren.

Har skola flera än tio lärare, må lärarkåren bland sina medlemmar för högst tre år åt gången tillsätta ett utskott för att bereda de ärenden, som skola behandlas vid lärarsammanträde.

Vid lärarsammanträde äger folkskolinspektör, folkskoldirektions och folkskolnämnds sekreterare, skolläkare och skoltandläkare yttranderätt.

143 §.

Folskoldirektion eller folkskolföreståndare må, för främjande av samförståndet och samarbetet mellan skola och hem, kalla lärarna vid skolan eller vid viss klass och elevernas

målsmän till föräldramöte samt bestämma mötets program och ordförande.

144 §.

Folkskolnämnd äger åtminstone en gång om året kalla lärarna och timlärarna, elevhemsföreståndarna samt direktionsmedlemmarna till gemensamt sammanträde för att behandla frågor, vilka beröra folkskolväsendet. Folkskolinspektören bör i god tid under rättas om sammanträdet.

Då lärarkåren skall utse sin representant i folkskolnämnden eller direktionen kallar den till åldern äldsta föreståndaren lärarna till sammanträde och leder där ordet, försvitt icke annorlunda är föreskrivet i folkskolstadgan.

145 §.

Folkskolinspektör bör en gång om året, helst när läsårets arbete börjar, kalla de honom underlydande lärarna eller någon grupp bland dem till distriktsmöte, bestämma dess program och där leda ordet.

Folkskolinspektör må även kalla ordförandena för och lärarledamöterna i folkskolnämnderna och folkskoldirektionerna till gemensamma eller särskilda överläggningar.

146 §.

Landskapsstyrelsen må till möten kalla lärare, skolföreståndare, folkskolinspektörer, ordförande för och lärarledamöter i folkskolnämnder eller någon av dessa grupper.

XXII KAP.

Landskapsunderstöd

147 §.

Beträffande i 70 och 71 §§ folkskollagen omförmält byggnadsbidrag, extra byggnadsbidrag och amorteringslån bör ansökan göras hos landskapsstyrelsen. Ansökan bör tillställas folkskolinspektören senast inom kalenderåret efter det byggnadsarbetet mottagits såsom färdigt, vid äventyr att rätten att erhålla understöd och lån är försutten såvida icke laga hinder visas.

148 §.

Förstöres folkskolbyggnad genom brand eller överlåtes den till annat än folkskoländamål och nödgas kommunen till följd därav

uppföra nya byggnader, beviljas byggnadsbidrag och lån för dessa beräknade endast på det belopp, som utgör skillnaden mellan den gamla byggnadens värde och nybyggnadskostnaderna. Dessa kostnader må härvid icke upptagas till högre belopp än beräknat normalpris för hela nybygget. Har kommunen enligt 82 § folkskollagen till landskapet erlagt en mot bidraget svarande andel av den gamla byggnadens värde, beaktas denna omständighet dock vid bestämmandet av det nya bidraget.

149 §.

Då byggnadsarbetet påbörjats, utbetalas till kommunen på rekvisition 25 % av beviljade byggnadsbidrag och lån. Då byggnaden står under vattentak, utbetalas 50 procent av bidrag och lån. Återstoden utbetalas, då byggnaden konstaterats vara färdig och uppförd enligt fastställda ritningar och arbetsbeskrivningar och mottagits av kommunen samt sedan redovisningen för byggnadskostnaderna granskats och godkänts. Byggnadens uppförande anses, såvida icke särskilda orsaker annat föranleda, hava påbörjats, då gjutningen eller uppförandet av byggnadens grund påbörjats.

Av det i 71 § folkskollagen avsedda understödet betalas 25 procent, då byggnadsarbetet påbörjats, 50 procent, då ungefär tre fjärdedelar av arbetet utförts, och återstoden, då arbetet mottagits såsom färdigt och redovisningen för kostnaderna granskats.

Fattig eller glest befolkad landskommun, som beviljats extra byggnadsbidrag, må erhålla beviljade bidrag och lån i förskott med beaktande av arbetets framskridande och finansiering.

150 §.

Sådant understöd, som enligt 73, 74 och 75 §§ folkskollagen erlägges till landskommun samt enligt 77 § 1 mom. samma lag till Mariehamn, bör av kommunen sökas hos landskapsstyrelsen före utgången av augusti månad inom följande kalenderår, vid äventyr att kommunens rätt att erhålla understöd är försluten, såvida icke laga hinder visas.

Angående ansökningsstiderna för övriga landskapsunderstöd, vilka skola erläggas till kommunerna för de årliga kostnaderna för folkskolväsendets upprätthållande, bestämmer landskapsstyrelsen.

151 §.

För utgifter under det löpande året erlägges i slutet av varje månad av det understöd, som enligt 75 § folkskollagen tillkommer landskommun, såsom förskott ett belopp, vilket ungefärligen motsvarar landskapsbidraget för de avlöningar, som skola utbetalas i slutet av ifrågavarande och i början av följande månad och för därför utgående barnbidragspremier. På särskild rekvisition må landskommun såsom förskott på understöd för övriga kostnader för folkskolväsendets upprätthållande under det löpande året erhålla omkring 80 procent av det belopp kommunen beviljats i understöd för samma ändamål under närmast föregående år.

Mariehamn må såsom förskott på understödet för de årliga kostnaderna för folkskolväsendets upprätthållande erhålla omkring 80 procent av det belopp staden beviljats i understöd under närmast föregående år.

Ovan i 1 och 2 mom. nämnda förskott, med undantag av förskotten på de i 75 § folkskollagen stadgade understöden, utbetalas så att hälften erlägges i början av februari och återstoden i början av augusti månad.

Överstiga kalenderårets kostnader för folkskolväsendets upprätthållande avsevärt motsvarande senast redovisade kostnader, må förskottsbeloppet höjas.

Fördröjes understödets utjämningsbelopp till följd av orsak, som icke beror av kommunen, må landskapsstyrelsen erlagga ytterligare ett skäligt belopp i förskott.

152 §.

Landskapsstyrelsen utfärdar föreskrifter om vilken utredning, som bör fogas till ansökningar om landskapsunderstöd.

153 §.

Landskapsstyrelsen besluter vilka landskommuner, som anses vara fattiga eller glest befolkade.

Kommun, som anser sig berättigad till i 76 § folkskollagen stadgat extra understöd, äger ansöka därom hos landskapsstyrelsen.

154 §.

I folkskoldistrikt i kommun skola finnas minst följande antal barn, vilka intagas i egentlig folkskola, förrän kommun äger rätt att erhålla landskapsunderstöd:

1) för avlöning av lärare i skola med en lärare tretton;

2) för avlöning av den andra läraren i skola med två lärare tjugofem;

3) för avlöning av den tredje läraren i skola med tre lärare femtiofem; och

4) för avlöning av den senast anställda läraren i skola med flera lärare trettio för varje klasslärare med undantag av en.

Av särskild orsak må landskapsstyrelsen bevilja undantag från i 1 mom. stadgade minimiantal elever. Har landskapsunderstöd redan tidigare beviljats för avlöning av lärare, indrages understödet icke, försåvitt icke elevantalet under tre på varandra följande år eller annars varaktigt underskridit ovan angivna antal.

155 §.

Folkskolinspektör samt av landskapsstyrelsen förordnad inspektör äger rätt att till påseende erhålla mottagares av landskapsunderstöd bokföringsböcker, verifikat och övriga handlingar, vilka erfordras för utredning av huru landskapsunderstöd använts, ävensom arbets-, konstruktions- och specialritningar, hållfasthetsberäkningar och övriga handlingar beträffande byggnadsarbete, som skall utföras med landskapsunderstöd. Av dessa handlingar skola på begäran åt landskapsstyrelsen utfärdas avgiftsfria kopior.

Av särskild orsak må landskapsstyrelsen ålägga den, som låter utföra byggnadsarbete, att låta utarbета detaljerad utredning angående det tekniska utförandet av byggnadsarbetet eller angående dess ekonomiska planering.

156 §.

Landskapsstyrelsen övervakar, att landskapsunderstöd icke utbetalas för kostnader, som böra anses onödiga, och meddelar kommunerna erforderliga föreskrifter angående:

1) inköp och vård av inventarier, undervisningsmateriel och skolbibliotek;

2) utbyte av läroböcker samt vilka böcker, som anses vara läroböcker;

3) vad som bör beaktas, då skjuts och in-kvartering för eleverna anordnas eller vid utdelning av beklädnadsbidrag eller annat understöd;

4) Landskapsunderstöd för elevhem; samt

5) vilka kostnader för läkarvård, som skola ingå i redovisningen för folkskolkostnader.

Landskapsstyrelsen äger, utgående från normal förbrukning, fastställa de högsta årliga kostnader för elevernas skoltillbehör samt

behövt arbetsmaterial, varpå kommun erhåller landskapsbidrag.

157 §.

Förutsättning för erhållande av landskapsbidrag för avlöning för ledare av i 44 § nämnd fritidsverksamhet för ungdom är att minst åtta i nämnda paragraf avsedda ungdomar anmält sig till deltagande i verksamheten. Bidrag utgår så länge minst sex ungdomar regelbundet deltaga däri. Landskapsstyrelsen utfärdar närmare bestämmelser beträffande erhållande av ovan nämnt bidrag.

XXIII KAP.

Inspektion av folkskolorna

158 §.

Kompetensvillkor för folkskolinspektörstjänst i landskapet äro desamma som i riket.

159 §.

Angående ledigansläende av folkskolinspektörstjänst i Mariehamn föreskrives i folkskolstadgan.

160 §.

Folkskolinspektörs arbetsuppgifter fastställas för landskapets inspektör i arbetsordning och för inspektören i Mariehamn i stadens folkskolstadga.

161 §.

Landskapets folkskolinspektör skall hava byrå i Mariehamn, vilken bekostas av landskapet.

Mariehamns folkskolinspektörs byrå bekostas av staden.

162 §.

Observerar folkskolinspektör, att kommun eller dess myndighet eller annan ägare till skola bryter mot vad angående folkskola är föreskrivet i lag, förordning, på grund av dem utfärdade bestämmelser eller i folkskolstadga, skall han anmäla därom till landskapsstyrelsen.

163 §.

Beträffande handhavandet av folkskolinspektörens i Mariehamn tjänsteåligganden i sådant fall, då han har förfall eller förhinder, föreskrives i folkskolstadgan.

XXIV KAP.

Sökande av ändring

164 §.

Ändå att besvär anförts, må annat beslut än sådant, som gäller disciplinär bestraffning, gå i verkställighet, såvida icke den myndighet, hos vilken besvär anförts, förbjuder verkställigheten. Skall beslut underställas landskapsmyndighet för stadfästelse, må det icke verkställas förrän stadfästelse erhållits.

XXV KAP.

Övergångsstadganden

165 §.

Bestämmelserna i distriktsindelning och folkskolreglemente, vilka stadfästs enligt tidigare lagstiftning, skola fortfarande lända till efterrättelse såsom folkskolstadga, såvitt de icke strida mot folkskollagen eller denna förordning. Kommun skall dock före utgången av år 1961 för stadfästelse underställa landskapsstyrelsen ny folkskolstadga.

166 §.

Lärare, som uttryckligen utnämnts till ordinarie innehavare av eller förordnats att under provtid handhava lärartjänst vid fortsättningsskola, skall överflyttas räknat från den 1 augusti 1958 till lärartjänst vid medborgarskola. Lärare i centraliserad sjunde klass samt lärare vid högre folkskola, vilken den 1 augusti 1958 såsom ordinarie eller tjänstgörande på provtid enbart eller huvudsakligen undervisat i fortsättningsskola ehuru han icke utnämnts till innehavare av lärartjänst vid nämnda skola, överflyttas i den ordning 132 § stadgar till lärartjänst som motsvarar den tjänst han handhaft, vid medborgarskola i landskapet eller till lärartjänst vid egentlig folkskola.

Lärare, vilken utnämnts till ordinarie innehavare av eller förordnats att under provtid handhava lärartjänst i visst ämne vid egentlig folkskola, överflyttas räknat från den 1 augusti 1958 till speciallärartjänst i motsvarande ämne vid egentlig folkskola. Lärare vid egentlig folkskola, vilken den 1 augusti 1958 såsom ordinarie eller såsom tjänstgörande på provtid enbart eller huvudsakligen undervisade i visst ämne ehuru han icke ut-

nämnts till innehavare av lärartjänst i ämnet, överflyttas i den ordning 132 § stadgar, antingen till klasslärartjänst eller till speciallärartjänst i ifrågakvarande ämne i egentlig folkskola.

Lärare, vilken enligt 1 eller 2 mom. har övergått eller överflyttats till lärartjänst vid medborgarskola eller till speciallärartjänst vid egentlig folkskola, är kompetent för sin nya tjänst och andra tjänster vilka motsvara denna. Lärarinna i huslig ekonomi, som läsåret 1957—1958 var anställd inom folkskolväsendet i landskapet och vars undervisning i ämnet omfattade sammanlagt minst 20 veckotimmar, skall anses kompetent för lärartjänst i hemkunskap och hushållsgöromål vid medborgarskola i landskapet.

167 §.

Intill dess avläggandet av examen för lärare vid medborgarskola, som avses i 107 §, ordnats, är filosofiekandidat, politices kandidat, kandidat i de humanistiska vetenskaperna eller kandidat i naturvetenskaperna, vilken ytterligare avlagt folkskollärarexamen, kompetent för lärartjänst i allmänna ämnen vid medborgarskola.

168 §.

Person, vilken före den 1 augusti 1958 förvärvat i 34 § förordningen den 4 juni 1931, angående folkskolans organisation (FFS 190/31) stadgad kompetens för folkskolinspektörstjänst, är fortfarande kompetent för sådan tjänst.

169 §.

Folkskoldirektion och folkskolnämnd, som valts innan folkskollagen trätt i kraft, verka såsom i folkskollagen och i denna förordning föreskriven folkskoldirektion och folkskolnämnd intill den 31 december 1960.

170 §.

Intill dess landskommun inrättar en såsom dagskola arbetande medborgarskola, bör den utöver den sjuåriga egentliga folkskolan anordna en ettårig kurs om minst trehundra timmar, vilken ersätter medborgarskolan.

Utän hinder av vad i 53 § stadgats, må distrikt för medborgarskola omfattande minst trettio elever godkännas, så länge medborgarskolan icke omfattar fullt läsår, försävt distriktet förfogar över nöjaktiga lokaliteter för i 1 mom. nämnd kurs. Av särskild orsak

må dylikt medborgarskoldistrikt inrättas även för ett mindre elevantal.

Vid fullgörande av läroplikt motsvaras in- till den 31 juli 1970 folkskolans åttonde klass av yrkesskola, där undervisning meddelas under minst lika många timmar, såvida eleven erhåller godkänt betyg över inhämtandet av dess lärokurs.

171 §.

För de årliga kostnaderna för folkskolväsendets upprätthållande, vilka uppkommit, innan folkskollagen trädde i kraft, erlagges landskapsunderstöd enligt tidigare gällande stadganden.

Har det understöd, som skall beviljas för

Mariehamn, den 21 juni 1960.

På landskapsstyrelsens vägnar:

HUGO JOHANSSON

Lantråd

Rolf Sundman

Lagberedningssekreterare

N:o 26.

AVLÖNINGSFÖRORDNING**för folkskolväsendet i landskapet Åland.**

Utfärdad, efter inhämtande av Ålandsdelegationens utlåtande, den 29 juni 1960.

Med stöd av 47 § landskapslagen om avlöning och pension för tjänsteinnehavarna inom folkskolväsendet i landskapet Åland (24/58) stadgas:

1 §.

Landskapslagen den 16 oktober 1958 om avlöning och pension för tjänsteinnehavarna inom folkskolväsendet i landskapet Åland benämnes i denna förordning avlöningsslagen.

2 §.

Till tjänsteinnehavare enligt avlöningsslagen

de årliga kostnaderna för folkskolväsendets upprätthållande, bestämts i form av ett årligt penningbelopp för viss enhet, erlagges dylikt understöd för år 1958 enligt de stadganden, som gällde förrän folkskollagen trädde i kraft, till sju tolfedelar och enligt stadgandena i folkskollagen till fem tolfedelar.

172 §.

Denna förordning tillämpas från den 1 augusti 1960

Samtidigt upphävas samtliga folkskolan berörande ännu gällande förordningar och stadganden av förordningsnatur, vilka stå i strid med denna förordning.

Egentlig avlöning**3 §.**

Tjänsteinnehavare inom folkskolväsendet skall ansöka om ålderstillägg hos folkskolinspektören genom skriftlig ansökan, som tillställas folkskoldirektionen. Till ansökan bör fogas enligt fastställt formulär uppgjord meritförteckning och av folkskoldirektioner utfärdade intyg eller, om sådana icke kunna erhållas, annan tillförlitlig utredning över tjänstetiden. Har åt tjänsteinnehavare tidigare beviljats ålderstillägg i enahanda tjänst, skall till ansökningen jämte meritförteckningen fogas bevitnad avskrift av det senaste beslutet angående ålderstillägg samt ovannämnda intyg eller utredningar angående tjänstetiden efter den dag, då det senast beviljade ålderstillägget begynte utgå. Vid anfordran av den som beviljar ålderstillägg bör sökanden förete även annan utredning över sin tjänstetid.

Folkskoldirektionen bör, sedan nödiga tilläggsutredningar införskaffats, ofördröjligen insända ansökningen jämte utlåtande till folkskolinspektören för avgörande.

4 §.

Tjänsteinnehavare äger rätt att för ålderstillägg räkna sig tillgodo även hela den tid, som han, sedan han fyllt tjuogoett år, bestridit landskapets eller statens tjänst eller befattning med grundlön eller temporärt eller som vikarie handhaft landskapets eller statens tjänst eller befattning med grundlön eller innehåft sådan landskapets eller statens extraordinarie tjänst eller befattning med avtalslön, sådant tillfälligt uppdrag eller sådan timlärarbefattning, som bör anses såsom huvudsyssla. Såsom statens tjänst anses även tjänst eller befattning vid riksdagen, Finlands Bank, folkpensionsanstalten och postsparbanken. Under samma förutsättningar som i fråga om statstjänst må tjänsteinnehavare för ålderstillägg räkna sig tillgodo även tjänstgöring inom sådan organisation, som med stöd av lagen den 22 januari 1943 om förhandlingsrätt för innehavare av statens tjänst eller befattning (FFS 82/43) eller lagen den 26 maj 1944 om förhandlingsrätt för innehavare av kommunala tjänster (FFS 389/44) godkännts såsom berättigad till förhandlingar med skolstyrelsen.

Av den tid, som tjänsteinnehavare sedan han fyllt tjuogoett år innehåft

1) inom kommun, centralorganisation för

kommuner eller sammanslutning av kommuner annan tjänst än vid folkskolväsendet;

2) befattning inom religiöst samfund; eller

3) befattning såsom lärare vid privat högstskola, privat folkskola eller stats- eller landskapsbidrag åtnjutande annan privat läro- eller uppfostringsanstalt,

får han för ålderstillägg räkna sig till godo den tid, som överskjuter fyra år, om denna tjänst eller befattning varit huvudsyssla samt med avseende å kompetensvillkor och beskaffenhet kunnat jämföras med den i avlöningenslagens 1 § 2 mom. nämnda tjänst inom folkskolväsendet, som han först innehåft sedan han lämnade denna tjänst eller befattning.

Lärares eller timlärares tjänstgöring anses såsom huvudsyssla, om han handhar minst tjugo veckotimmar i klass antingen i en eller samtidigt i flera kommunala folkskolor, landskapets eller statens skolor eller andra läroanstalter sammanlagt.

Landskapsstyrelsen må på synnerliga skäl berättiga tjänsteinnehavare att för ålderstillägg räkna sig till godo även annan tjänstetid, dock högst åtta år.

Vid sammanslagning av olika tjänstgöringsperioder för ålderstillägg beaktas endast fulla månader. Tjänstgöring i en fortsättning i olika tjänster eller befattningar beaktas vid beräkning av ålderstillägg såsom en enhetlig period, men om tjänstgöringen icke fortgått oavbrutet, beaktas av varje period endast fulla månader.

Då tjänsteår indelas i terminer räknas tjänstgöring under en termin såsom sex månader. Tjänstgöring vid seminarium för huslig ekonomi under fem månaders sommarkurs räknas såsom ett halvt år. Som tjänstgöring under samma kalenderår må dock icke för ålderstillägg räknas till godo mera än tolv månader.

5 §.

Vid beräkning av ålderstillägg och pension avdrages den tid, under vilken tjänsteinnehavare till följd av avbrott i tjänstgöringen icke handhaft sin tjänst.

Såsom avdrag räknas likväl icke den tid, som tjänsteinnehavare:

1) åtnjutit semester;

2) till följd av sjukdom varit tjänstledig, om detta icke medfört i 10 § avlöningenslagen stadgat innehållande av halva lönen;

3) varit tjänstledig i stöd av 11 § avlönings-

lagen på grund av havandeskap och barnsbörd;

4) i fall, som nämnas i 12 § avlöningsslagen, på grund av offentligt uppdrag varit förhindrad att sköta sin tjänst;

5) varit tjänstledig i stöd av 13 § 2 mom. avlöningsslagen för deltagande i kurser, som anordnats av skolstyrelsen, eller för andra studier, ägnade att främja fullgörandet av tjänsteåliggandena;

6) av annan orsak varit tjänstledig högst en månad under samma kalenderår; eller

7) utan skäl varit avhållen från tjänsteutövning eller varit hindrad att sköta sin tjänst.

Vid tillgodoräkning av tid av annan tjänstgöring än inom folkskolväsendet, skola även i 1 och 2 mom. nämnda avdrag göras.

6 §.

Folkskolinspektör skall sända avskrift av beslut om beviljande av ålderstillägg till vederbörande kommuns styrelse.

Folkskolinspektör skall inom januari månad till landskapsstyrelsen insända förteckning över ålderstillägg, som av honom beviljats under det föregående kalenderåret.

Särskilda lönetillägg och arvoden

7 §.

Angående övertimsarvode för lärare i observationsklass samt föreståndararvode och övertimsarvode för lärare i annan specialskola gäller, vad därom är stadgat i fråga om hjälpskola.

8 §.

Överstiger arbetstiden för innehavare av lärartjänst tvåhundra arbetsdagar under läsåret, räknas vid erläggande av tilläggsarvode sex hela arbetsdagar såsom full arbetsvecka.

9 §.

Förordnas lärare att jämte egen tjänst tillfälligt handhava annan lärares uppgifter, erlægges åt honom stadgat övertimsarvode för denna undervisning.

10 §.

Varar undervisning, som handhaves i form av övertimmar, icke hela arbetstiden under läsåret, erlægges arvode enligt antalet timmar som hållits, varvid trettio tre timmar berättiga till ett års veckotimarvode och ett

mindre antal timmar till samma antal trettio tredjedelar därav.

11 §.

Tjänsteinnehavare, åt vilken den egentliga avlöningen utbetalas i förskott, erhåller även dyrortstillägg och tillägg för avsides belägen trakt i förskott.

Övertimsarvode och föreståndararvode erlægges månatligen i efterskott.

Tilläggsarvode för längre arbetstid erlægges i september för varje full arbetsvecka under augusti och i övrigt senast i juli.

Avlöning vid avbrott i tjänsteutövning

12 §.

Kvinnlig tjänsteinnehavares rätt till tjänstledighet med fulla löneförmåner vid havandeskap och barnsbörd inträder en månad före den dag, då läkare eller kommunens barnmorska beräknar, att barnsbörden skall äga rum, såframt icke tjänsteinnehavaren medelst läkarintyg visar att tjänstledighet för hennes eller barnets hälsa är nödvändig tidigare eller senare.

Är tjänsteinnehavare efter tjänstledighet, som beviljats för havandeskap och barnsbörd, till följd av styrkt sjukdom förhindrad att sköta sin tjänst eller befattning, beaktas icke den för havandeskap och barnsbörd beviljade tjänstledigheten vid innehållning av lön för sjukdomstid.

13 §.

Tjänsteinnehavare, som beviljas tjänstledighet för handhavande av annan tjänst eller för privat förvärvsarbete, må icke jämlikt 13 § avlöningsslagen utan särskilt skäl beviljas rätt att lyfta lön och avlöna vikarie.

14 §.

För bestämmande av avlöning vid avbrott i tjänsteutövning bör i förteckning, som föres på åtgärd av kommunens styrelse, antecknas de dagar, då tjänsteinnehavaren icke varit i tjänsteutövning ävensom orsaken till frånvaron.

Den, som beviljar tjänstledighet, skall till kommunens styrelse meddela om tjänstledighet, som beviljats tjänsteinnehavare, ävensom orsaken därtill.

Pension

15 §.

Tjänsteinnehavare inom kommuns folkskolväsende skall hos landskapsstyrelsen ansöka om pension ur landskapsmedel. Till landskapsstyrelsen ställd ansökan må dock lämnas till folkskolinspektör för vidarebefordran till landskapsstyrelsen.

Till ansökningen bör fogas enligt fastställt formulär uppgjord meritförteckning och ämbetsbetyg samt av direktorer utfärdade intyg, eller, om sådana icke kunna erhållas, annan tillförlitlig utredning om den tjänstgöring, på grund varav pension ansökes. I ansökningen bör nämnas sökandens adress för utbetalning av pensionen.

16 §.

Tjänsteinnehavare, som innehar sammanlagt minst tio pensionsår på grund av tjänst eller befattning såsom huvudsyssla vid kommuns folkskolväsende eller landskapets eller statens tjänst eller befattning, får för pension tillgodoräkna sig även den tid, under vilken han, sedan han fyllt tjuugoett år, varit i annan sådan tjänst, som jämlikt 4 § och med beaktande av stadgandena i 5 § räknas såsom till ålderstillägg berättigande tjänstetid.

Landskapsstyrelsen må på synnerliga skäl berättiga tjänsteinnehavare att för pension räkna sig till godo även annan tjänstgöring, dock högst åtta år.

17 §.

Innehavare av lärartjänst, som har trettio pensionsår och som varit verksam såsom lärare i hjälpskola eller på observationsklass minst femton år, är berättigad att erhålla pension, när han uppnått en ålder av femtiofem år.

18 §.

Tjänsteinnehavare, vars avlöning utgår enligt högre avlöningsklass, än den till vilken hans tjänst hör, åtnjuter pension enligt den grundlön han senast erhållit.

19 §.

Har tjänsteinnehavare sökt pension, innan han fyllt sextio år eller har uppnått stadgad lägre avgångsålder, på grund av att han till följd av kroppsskada eller nedsatta kroppskrafter eller själsförnödenheter varaktigt förlorat sin arbetsförmåga eller på grund av

att han genom kroppsskada, ådragen i tjänsteutövningen, eller genom tjänstgöringens förorsakad sjukdom blivit oförmögen till tjänst inom folkskolväsendet, skall landskapsstyrelsen, innan pensionsbeslut utfärdas, införskaffa medicinalstyrelsens utlåtande i ärendet.

20 §.

Lärare, vars förordnande på provtid återkallats eller som förvägrats fullmakt av orsak, som jämlikt 63 § 1 mom. folkskollagen skulle medföra avsättning av ordinarie lärare. ävensom elevhemsföreståndare, som entledigats från sin tjänst av enahanda skäl, går förlustig sin rätt till pension.

Ärende, som berör förlust av rätt till pension av i 1 mom. nämnd orsak, behandlas och avgöres i samma ordning som avsättning av ordinarie lärare i disciplinär väg. Har i fall, som nämnes i 1 mom. förordnande återkallats, fullmakt förvägrats eller entledigande verkställt av annan myndighet än den, som är behörig att avsätta vederbörande, må förstnämnda myndighet tillställa den sistnämnda myndigheten avskrift av beslutet och handlingarna i ärendet.

21 §.

Rätt till pension upphör, om pensionstagare, innan hans förordnande till tjänstgöring under provtid återkallats, fullmakt förvägrats eller han i egenskap av elevhemsföreståndare entledigats, gjort sig skyldig till handling, som enligt 63 § 1 mom. folkskollagen skulle medföra avsättning av ordinarie lärare.

Inträffar i 1 mom. nämnd händelse efter det pensionssökandes tjänsteförhållande upphört, men innan honom beviljats pension, skall rätten till pension anses förverkad.

I ovan i 1 och 2 mom. avsedda fall bör frågan om rätten att erhålla pension bringas till prövning och avgörande i den ordning, som är stadgad om avsättning av tjänsteinnehavare vid folkskolväsendet i disciplinär väg.

22 §.

Utnämnes pensionstagare till tjänst, som är huvudsyssla vid kommuns folkskolväsende eller förordnas han för provår till sådan tjänst, må han icke lyfta pension medan han innehar tjänsten. Sedan tjänsteförhållandet upphört får han åter lyfta sin pension, såvida icke ny, större pension beviljats honom på grund av detta tjänsteförhållande.

Under den tid pensionstagare såsom av kommun avlönad vikarie, temporär tjänsteinnehavare eller förordnad på provår handhar tjänst såsom huvudsyssla vid folkskolväsendet eller fullgör timpläres uppgifter, vilka innefatta huvudsyssla, erhåller han full avlöning, men pensionen innehålles. Pension innehålles likväl endast om nämnda vikariat eller uppdrag varar utan avbrott mer än en månad.

Vederbörande folkskolinspektör skall till landskapsstyrelsen meddela om pensionstagares tjänstgöring enligt 1 och 2 mom. under tid, för vilken pension bör innehållas.

Vad i denna paragraf säges om pension, gäller även i 28 § 2 mom. landskapslagen den 31 mars 1954 angående kostnaderna för folkskolväsendet i landskapet Åland (10/54) nämnda understöd.

23 §.

Utnämnes pensionstagare till landskapets eller statens tjänst eller befattning eller antages han till landskapets eller statens extraordinarie befattningshavare, må han icke lyfta pension medan han innehar tjänsten eller befattningen. Sedan tjänsteförhållandet upphört, får han åter lyfta sin pension, såframt honom icke på grund av detta tjänsteförhållande beviljats ny, större pension.

Förordnas pensionstagare att såsom vikarie eller tillsvidare handhava landskapets eller statens tjänst eller befattning eller extraordinarie befattning och erhåller han härvid en lön, som motsvarar full grundlön eller årsarvode eller förordnas han till timplärbefattning som bör anses som huvudsyssla, innehålles hans pension. Erhåller pensionstagare icke ovan i detta moment nämnd lön för handhavande av tjänst eller befattning eller antages pensionstagare såsom tillfällig statens eller landskapets funktionär, förordnar landskapsstyrelsen huru stor del av hans pension, som skall innehållas.

24 §.

Pension erlägges för hela den månad, under vilken pensionstagare avlidit.

Lön på indragningsstat

25 §.

Sedan kommuns fullmäktige jämlikt 28 § avlöninglagen uppfört tjänsteinnehavare inom folkskolväsendet på indragningsstat,

skall kommunens styrelse fastställa lörens storlek under det första året efter tjänstens indragning och under de följande åren.

Lön på indragningsstat erlägges månatligen i förskott.

26 §.

Har tjänsteinnehavare, som uppförts på indragningsstat, åtnjutit naturaförmåner, får han behålla dessa under tre månaders tid efter det tjänsten indragits.

27 §.

Förflyttas tjänsteinnehavare, som varit uppförd på indragningsstat, till tjänst eller befattning på annan ort, ersättas resekostnaderna för tjänsteinnehavare och hans hemboende familjemedlemmar samt ett hembiträde ävensom de nödiga kostnader, som föranletts av transporten av bohag och personliga tillhörigheter. Resekostnaderna ersättas enligt de grunder, enligt vilka tjänsteinnehavaren är berättigad att erhålla resekostnadsersättning för tjänsteresa.

För erhållande av ersättning för flyttningkostnader bör tjänsteinnehavare uppgöra räkning över dessa kostnader och insända den jämte verifikat till kommunens styrelse, om tjänsteinnehavaren förflyttats till tjänst vid annan skola i samma kommun, eller i annat fall till folkskolinspektören, som för utbetalning översänder räkningen jämte eget utlåtande till landskapsstyrelsen.

28 §.

Emottager person, som är uppförd på indragningsstat, kommunal tjänst eller förordnas han att temporärt eller såsom vikarie bestrida landskapets eller statens tjänst eller befattning eller kommunal tjänst eller antages han på provår till sådan tjänst eller befattning, innehålles lönen på indragningsstat eller så stor del av densamma, som motsvarar avlöningen i sagda tjänst eller befattning, under den tid han bestrider tjänsten eller befattningen.

29 §.

På indragningsstat uppförd person, som emottagit landskapets eller statens tjänst eller befattning eller kommunal tjänst eller förordnats att bestrida i 28 § avsedd tjänst eller befattning eller antagits på provår till sådan tjänst eller befattning, är skyldig att ofördröjligen skriftligt därom underrätta

landskapsstyrelsen, som skall översända meddelande till den kommuns styrelse, som utbetalar lönen på indragningsstat. Myndighet, som i tjänst eller befattning antagit person på indragningsstat, skall likaså därom underrätta landskapsstyrelsen.

30 §.

Landskapsstyrelsen skall föra förteckning över personer, uppförda på indragningsstat. I förteckningen skall uppgifter om deras ålder, examina och tidigare tjänsteverksamhet upptagas.

Naturaförmåner

31 §.

Bostad, som utgör naturaförmån, bör uppfylla skäligena fordringar på en bostadslägenhet.

Tillhandahålles bostad i annan lägenhet än sådan, som uppförts enligt av landskapsstyrelsen fastställda ritningar, skall golvytan i bostad om tre rum och kök vara minst 70 m², två rum och kök 50 m² samt rum och kök 35 m², såframt icke landskapsstyrelsen i enskilda fall medgiver undantag.

Extra rum, vars golvyta icke överstiger 10 m² och som byggts i bostadslägenhet enligt av landskapsstyrelsen fastställda ritningar utan att lägenhetens stadgade maximigolvyta överskridits, räknas icke såsom skilt rum vid bestämmande av det antal rum, som tillhandahålles såsom naturaförmåner.

Elevhemsföreståndare skall erhålla bostad i samband med elevhemmet. Trädgårdsjord bör såvitt möjligt tilldelas lärare i omedelbar närhet till bostaden.

32 §.

Såsom lärare med familj bör anses lärare, till vars familj hör make eller hemmaboende barn, som icke har egen familj.

33 §.

Till bostad, som utgör naturaförmån, hör även för hushållet nödigt förvaringsutrymme eller uthus.

Uppvärms lägenheten med spisar skall tjänsteinnehavaren, om han så önskar, erhålla samma mängd buggen ved för eldningsperioden som tilldelas statens tjänstebostad av motsvarande storlek.

34 §.

Ledig tjänstebostad för lärare, bör i främsta rummet tilldelas skolans föreståndare, i andra rummet lärare med familj och i tredje rummet den som är äldst i tjänsten.

35 §.

Tjänsteinnehavare är berättigad att avstå från naturaförmåner antingen helt eller delvis, om annan tjänsteinnehavare, som enligt lag är berättigad till men icke åtnjuter sådana naturaförmåner, önskar förfoga över dem. Tjänstledig eller från tjänsteutövning avhållen tjänsteinnehavare må med kommunalstyrelsens medgivande avstå från sina naturaförmåner för den tid han icke bestrider tjänsten.

Tjänsteinnehavare, vilken såsom naturaförmån åtnjuter bostad, är skyldig att under avbrott i tjänsteutövning till vikariens förfogande ställa för denne oundgängligen erforderlig del av bostaden, om sådan bostad, som för tjänsteutövningen kan anses ändamålsenlig för vikarien, icke kan erhållas på annat håll.

36 §.

Tjänsteinnehavare, som innehar naturaförmåner, bör överlåta dem samtidigt som han avgår från tjänsten. Avlider sådan tjänsteinnehavare, skola naturaförmånerna överlåtas före ingången av den första kalendermånaden, som följer två månader efter dödsdagen. Den avlidne tjänsteinnehavarens rättsinnehavare äro likväl skyldiga att till tjänstförrättandes förfogande ställa för denne oundgängligen erforderlig del av bostaden.

Tjänsteinnehavare må åläggas att avstå från bostad, om denna måste tilldelas skolans föreståndare och om annan tillfredsställande bostad kan tillhandahållas honom. Kommunalstyrelsen besluter om överlåtelse av bostad.

37 §.

Tjänsteinnehavare har icke rätt att utan kommunalstyrelsens tillstånd uthyra naturaförmåner eller använda dem för annat ändamål än avsett. Han är även skyldig att förvalta dem omsorgsfullt. Har tjänsteinnehavare förbättrat trädgårdens skick, skall han, när han avgår från tjänsten, eller efter hans död rättsinnehavaren av kommunen erhålla skälig ersättning. Hava naturaförmåner genom tjänsteinnehavarens eller hans familjs förvällande tillskyndats större skada än nor-

mal förslitning medför, eller har lärare försummat att hålla trädgård i stånd, är han skyldig att ersätta skadan. Om sådan ersättning besluter kommunalstyrelsen.

38 §.

Storleken av ersättning för naturaförmåner bestämmes i varje enskilt fall enligt stadgade grunder av kommunalstyrelsen, såvida icke kommunalfullmäktige annorlunda förordnat.

Ersättning bör innehållas av den lön, som månatligen erlägges åt tjänsteinnehavare.

Ersättning för naturaförmåner bör erläggas ända till utgången av den kalendermånad, under vilken tjänsteinnehavaren avstår från dem.

**Interimistiska handhavare av tjänst,
vikarier och timlärare**

39 §.

Interimistiska handhavare av tjänst erhåller avlöning månatligen i efterskott.

40 §.

Skall avlöningen för interimistiska handhavare av tjänst beräknas för del av månad, beräknas för varje dag $1/365$ av den för tjänsten utgående årsavlöningen.

41 §.

Vikarie är skyldig att emottaga den bostad, som skulle tillkomma honom såsom ordinarie innehavare av ifrågavarande tjänst, samt att därför erlägga stadgad ersättning. Kan sådan bostad icke tillhandahållas, är vikarie skyldig att åtnöjas med bostad eller del av bostad, som fyller hans oundgängliga behov. Erhåller vikarie endast del av bostad, skall såsom ersättning erläggas motsvarande del av den ersättning, som innehålles för hela bostaden.

42 §.

Timlärare erhåller veckotimarvode månatligen i efterskott.

Årsveckotimarvode divideras för utanordnande antingen med tolv eller med antalet kalendermånader, under vilka timlärare meddelar undervisning. Huru härvid förfares bestämmes av landskapsstyrelsen.

Särskilda stadganden

43 §.

Lärare är skyldig att utöver sin stadgade undervisningsskyldighet vid behov undervisa högst tre övertimmar i veckan.

44 §.

Angående lärares i observationsklass och annan specialklass undervisningsskyldighet är gällande, vad därom i fråga om hjälpskola är stadgat.

45 §.

Tjänsteinnehavare erhåller ersättning för resekostnader och dagtraktamente enligt samma grunder som innehavare av statens tjänst eller befattning i motsvarande avlöningsklass.

Vid godkännande och utanordnande av reseräkningar iakttages, vad i ifrågavarande kommun därom är bestämt eller bestämmes.

46 §.

Önskar kommun med stöd av 43 § avlöningslagen till tjänsteinnehavare erlägga högre lön än i sagda lag är stadgat eller erlägga pension, skall kommunen intaga bestämmelse därom i sin folkskolstadga.

47 §.

Folkskollärare eller elevhemsföreståndare, som utnämnts innan avlöningslagen trätt i kraft och som önskar bibehålla i dittills gällande stadganden förutsatta avlönings- och pensionsrättigheter, må därom inom föreskriven tid skriftligen meddela vederbörande kommuns styrelse, som ofördröjligen bör anmäla därom till landskapsstyrelsen.

48 §.

Landskapsstyrelsen utfärdar vid behov närmare föreskrifter om tillämpningen av denna förordning.

49 §.

Denna förordning tillämpas från den 1 augusti 1960.

Har åt tjänsteinnehavare enligt tidigare stadganden beviljats ålderstillägg, iakttages beträffande antalet ålderstillägg det tidigare beslutet även efter denna förordnings ikraftträdande ända tills tjänsteinnehavaren beviljats nytt ålderstillägg enligt avlöningslagen och denna förordning.

Mariehamn, den 29 juni 1960.

På landskapsstyrelsen vägnar:

HUGO JOHANSSON
Lantråd

Rolf Sundman
Lagberedningssekreterare
